БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 27 (3765). | Пайшанба, 8 февраль 1968 йил. | Баҳоси 2 тийин.

БЕШ ЙИЛЛИКНИ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРАМИЗ

МЎЛ ҲОСИЛ УЧУН

«Тупроқ хамир, гўнг хамиртуруш» дейишади деҳқонлар. Бу гап бежизга айтилмаган. Ота-боболаримиз ҳам, ҳозирги деҳқонлар ҳам тупроқни бойитишда, ундан юқори ҳосил етиштиришда минерал ўғитлар билан бир қаторда маҳаллий ўғитлардан яхши фойдаланмоқдалар.

Юбилей йилида Юқори Чирчиқ районининг деҳқонлари минерал ва маҳаллий ўғитлардан усталик билан фойдаланиб, ҳосилдорликни анча оширдилар. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш мажбуриятлари ошиғи билан адо этилди. 5851 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 33.9 центнердан ҳосил кўтарилиб, давлатга пландаги 16.750 тонна ўрнига 19.846 тонна «оқ олтин» сотилди. 7833 гектар каноп майдонидан 188,7 центнердан ҳосил етиштирилиб, план 124 процентдан ошириб бажарилди.

Бундай юқори ҳосилни етиштиришда минерал ва маҳаллий ўғитлардан унумли фойдаланиш, агротехника чораларини ўз вақтида ўтказиш катта аҳамиятга эга бўлди. Ҳозир етиштириш учун район бўйича ҳар гектар пахта майдонига соф ҳолдаги азотдан 212 килограмм, фосфордан 113 килограмм, калийдан 20 килограмм, бир тонна пахта етказиш учун соф ҳолда 62 килограмм азот, 33 килограмм фосфор солинди. Бир тонна каноп пояси етиштириш учун 10—11 килограмм соф азот сарфланди. Бундан ташқари тупроқнинг ҳолатига қараб гектар бошига 8—10 тоннадан маҳаллий ўғит берилди.

Бу йилги ҳосил учун ҳам тупроқни тўйдиришда салмоқли ишлар қилинмоқда. Қарийб 6000 гектар ерга кузги шудгорлаш олдидан фосфор сепилди. Бундан ташқари энг самарадор ўғит — гўнгдан ҳам фойдаланилмоқда. Район колхозларида 20 минг тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит далага ташиб чиқилди. Айниқса, бу соҳада «Правда», «Ўзбекистон», «Политотдел», Свердлов номли, «Ленинский путь» колхозларининг деҳқонлари яхши ишламоқдалар.

Свердлов номли колхознинг бош агрономи, қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати Пак Су Сан шундай дейди: «Маҳаллий ўғит қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлигини оширишда, тупроқ структурасини яхшилашда муҳим омиллардан биридир. Колхозимиз деҳқонлари ҳар йили гўнгдан яхши фойдаланадилар. Бу йил ҳам энг камида 5000 тонна гўнгни далага чиқариб, ҳосилдорликни оширишда ундан фойдаланамиз».

Бу борада районимиз деҳқонлари баъзи ишларни амалга ошириб, беш йилликнинг учинчи йилида ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини бажариш, қишлоқ хўжалиги экинларидан олинадиган ҳосилни кўпайтириб, юбилей йилидаги каби пахта, каноп пояси ва бошқа экинлардан юқори ҳосил етиштириш учун астойдил курашмоқдалар.

М. ҚОБИЛОВ,
Юқори Чирчиқ район қишлоқ хўжалиги бошқармасининг агрономи.

„КЎК ОЛТИН“ КЎПАЯДИ

Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхознинг ўртоқ Умар Баротов бошлиқ бригадаси лубкорларини хўжаликда «рекордчилар» деб аташади. Бу бежиз эмас, албатта.

Бригада луб етиштиришда бой тажрибага эга. Умар ака сурункасига ўн йилдан бери каноппилик бригадасига бошчилик қилиб келади. Шу нарса характерлики, бригада азаматлари каноп ҳосилдорлигини оширишда ҳар йили янги кўрсаткичга эришиб келяптилар.

— Ишлашда ҳам ишлаш бор, —дейди биз билан суҳбатда Умар Баротов, — ҳар йили бир нарсани унутар эканмиз. У ҳам бўлса, ерларни текислашга яхши эътибор бермаслигимиздир. Ерлар текис бўлмаса, ҳосилга путур етади. Чунки экин суғорилганда кўллатиб қўйилади. Кўллатилмаган майдонларда экиннинг ривожланиши суст бўлиши туфайли, ҳосилдорлик ҳам пасаяди.

Бригадирнинг бу сўзларида жон бор. Дарҳақиқат, ерлар текис бўлса, сув равон оқса, экин яхши ривожланади. Улар юбилей йилида бундай камчиликларга бутунлай барҳам беришди. Шунинг натижасида барча майдонлардан мўл ҳосил йиғиштириб олинди.

Ёз мобайнида Деҳқон Ярлақабов, Турғун Самисов каби сувчилар ниҳолларни қондириб суғорган бўлсалар, И. Тошматова, Н. Абдиева, Д. Тошпўлатова, А. Расулов, Н. Одилов сингари аъзолар ҳосил душмани — зарпечакка қарши кураш олиб бордилар.

Лубкорлар учун энг машаққатли давр — ҳосилни йиғиштириб олиш давридир. Чунки каноп поясини шилиб олишда кўп ишчи кучи талаб этилади.

— «ЛС» агрегати бизга қўл келди, — дейди бригадир Умар Баротов, — янги агрегатга ишчи кучи кам талаб қилиниши билан бирга иш суръати анча ошди. Натижада четдан ишчи кучи жалб қилмасдан ҳосилни йиғиштириб олишга муяссар бўлдик.

Бригада лубкорлари 70 гектар каноп майдонидан пландаги 1080 тонна ўрнига 1521 тонна каноп пояси йиғиштириб олиб, давлатга сотдилар. Ҳар гектар ердан 155 ўрнига 217 центнердан каноп пояси олинди. Йиллик план 140 процент қилиб адо этилди.

Беш йилликнинг учинчи йилида пешқадамлар янги марраларни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Уларнинг мақсади ҳосилдорликни 225 центнерга етказишга қаратилган.

Ҳ. АҲМЕДОВ.

МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

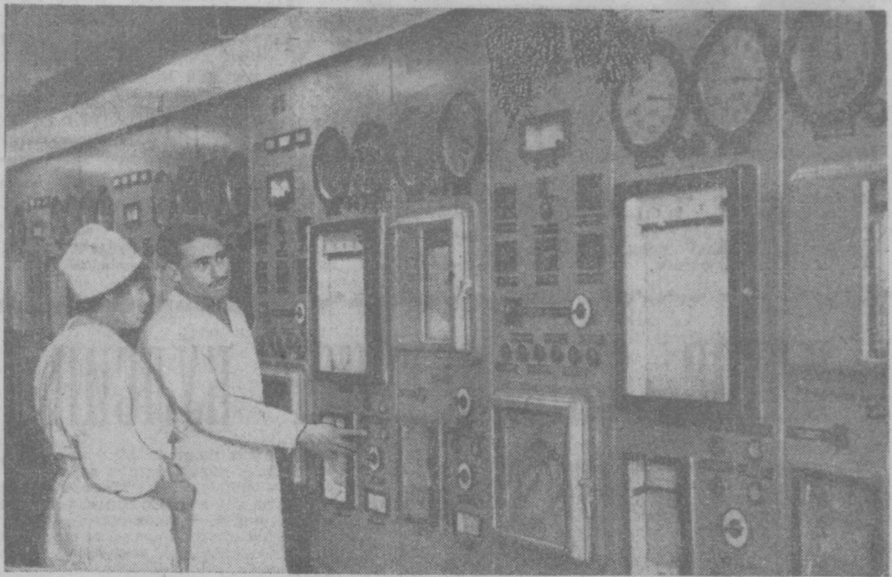

● ЯҚИНДА уй бекаларини хушнуд этувчи яна бир янгилик юз берди. Янгийўлда Ўрта Осиёда биринчи бўлиб озиқовқат хамиртурушлари ишлаб чиқарувчи завод қурилди. Корхона йилига 6 минг тонна хамиртуруш ишлаб чиқаради.

Суратда: ишлаб чиқаришнинг мудири Ю. Ордуханов ва қориштирувчи В. Алунова ўртоқларни иш вақтида кўриб турибсиз.

● 2-ПОЙАФЗАЛ фабрикасининг коллективи ўтган йили пландан ташқари 20 минг жуфт оёқ кийимлари ишлаб чиқариб катта муваффақиятга эришган эди. Улар беш йилликнинг учинчи йилида ҳам янгидан-янги зафарларга эришяптилар.

Фабрика аҳли айниқса маҳсулотнинг сифатли бўлишига интилмоқда. Шу мақсадда улар Киевдаги 6-пойафзал фабрикаси коллективи билан мусобақалашмоқдалар. Ўзаро тажриба алмашиш ишлаб чиқаришга ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Пойафзалчилар ассортиментнинг кўпайишига ҳам катта эътибор беришмоқда. Ўтган йили 75 хил янги модель ва фасонни ўзлаштирган эдилар. Бу йил уларнинг сони янада ортади.

Корхонада 3-тайёрлов цехининг А. Квинжинадзе бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари ниҳоятда юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар. Ана шу бригада аъзоси моторист А. Шермуҳамедов меҳнатда кўпчиликка намуна бўлаяпти.

Суратда: А. Шермуҳамедов.
Қ. Розиков фотолари,
(ЎзТАГ фотохроникаси).

● ОҲАНГАРОН шаҳри борган сари кўркамлашиб бормоқда. Янги-янги қурилаётган кўп қаватли турар-жойлар, замонавий маданий-маиший муассасалар, ошхоналар, магазинлар шаҳар жамолига гўзаллик бағишламоқда. Ободончилик ишлари борган сари яхшиланмоқда. Кенг асфальт кўчаларни кўриб, ҳавасингиз келади.

Суратда: Оҳангарон шаҳрининг Чекризов кўчаси.
В. Лейзерович фотоси,
(ЎзТАГ фотохроникаси).

ШИРМОЙ НОН СОҲИБЛАРИ

Икки йилдан буён пойтахтимиздаги 6-нон заводида Мавжуда илғорлар сафида келади. Бир ўзи олти нон ясовчини шошириб қўймоқда. Мавжуда уларга ҳазиломуз:

— Эпчилроқ ҳаракат қилсаларингизчи? Кутдириб қўяяпсизлар-ку, — деб ҳазиллашади.

Дарвоқе бу ерда меҳнат қилаётган қайси бир нонвойни олманг, уларнинг ўз касбларига моҳир эканликларига тан берасиз.

— Аъзоларимизнинг деярлик ҳаммаси комсомол-ёшлар, — дейди бригада бошлиғи Ҳошимжон ака, — булар иш куни давомида ўн мингдан ортиқ оби-нон тайёрлаб беришмоқда.

Цехларни кўздан кечирдик. Кўпгина ишларни агрегатлар бажаряпти. Деярлик 80 процентга яқин жараён механизмлар воситасида амалга оширилмоқда. Янги бир агрегат эса бир кеча-кундуз давомида 9 тоннага яқин хамир қоради. Авваллари бу иш қўлда қилинганда 45 нонвой тиним билмай ишлашга мажбур эди.

Бригадада атиги 18 нонвой ишламоқда. Уларнинг беш йилликнинг учинчи йилидаги режалари катта. Юбилей йилида муносиб ютуқларни қўлга киритганлари учун коммунистик меҳнат бригадаси номини олишга муяссар бўлишган эди. Нонвойлар мақсади бу йил камида 900 тонна бўрсилдоқ нон ёпиб беришдир.

Дарвоқе, бригада бошлиғи ҳақида ҳам икки оғиз сўз. Ҳошимжон ака Муҳаммадхонов 19 йилдан буён шу заводда сидқидилдан ишлаб келмоқда. Бу йиллар мобайнида у неча миллион дона ширмой нонни қўлдан чиқарди. Жонажон пойтахтимиз аҳолисини нон билан таъминлашда озми-кўпми ҳисса қўшиб келаётганидан у беҳад фахрланади.

Нина Кашаева, Мария Нивзорева, Маша Низярова сингари пешқадамлар меҳнатидан ҳам ҳамма хурсанд. Бригада меҳнатсеварлари январь ойи планини 104 процент қилиб адо этган эдилар. февраль ойи топшириғини ҳам муддатидан илгари адо этишга астойдил интилишяпти.

О. ШОДМОНАЛИЕВ,
М. РАҲМОНОВ.

„Космос-201“ парвозда

1968 йил 6 февралда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-201» учирилди.

Йўлдош ичига ТАСС 1962 йил 16 мартда эълон қилган программага мувофиқ, космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдош параметрлари қуйидагича бўлган орбитага чиқарилди:

Бошланғич айланиш даври — 89,9 минут; ер юзасидан энг узоқ нуқтаси (апогейида) — 355 километр; Ер юзасидан энг яқин нуқтаси (перигейида) — 210 километр; орбитанинг оғиши—65 градус.

Йўлдошда илмий аппаратлардан ташқари 19,955 мегагерц частотада ишлайдиган радиопередатчик; орбита элементларини аниқ ўлчайдиган радиосистема; приборлар ва илмий аппаратлар иши тўғрисидаги маълумотларни ерга юбориб турадиган радиотелеметрик система бор.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди.

Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

ҲАМКОРЛИК РИВОЖЛАНМОҚДА

Москвада олиб борилган музокаралар 6 февралда муваффақиятли тугаганлиги натижасида СССР ҳукумати билан Афғонистон подшо ҳукумати ўртасида 1967—1972 йилларда иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битим имзоланди.

Битимга мувофиқ, Афғонистонга бир қанча объектларни қуришда иқтисодий ва техникавий ёрдам кўрсатилади.

Совет Иттифоқининг техникавий ёрдами билан қурилаётган корхоналар ва объектлар учун совет ташкилотлари лойиҳалаш-қидириш ишларини бажарадилар, ускуналар, машиналар, қурилиш механизмлари, шунингдек материаллар етказиб беришади. қидириш ва геология-текшириш ишларини ўтказиш учун ҳам, шунингдек афғон гражданларига ишлаб чиқариш—техника касбларини ўргатиш, ускуналарни ўрнатиш, созлаш ва ишга туширишга, шунингдек СССР ёрдами билан қурилган объектларни фойдаланишга топширишга ёрдамлашиш учун ҳам совет мутахассислари Афғонистонга юбориладилар. (ТАСС).

МАТЕМАТИКА — ИҚТИСОДЧИНИНГ КЎМАКЧИСИ

6 февралда Тошкентда иқтисодий математик методлар ва ҳисоблаш техникасини халқ хўжалигини планлаштиришга жорий этиш юзасидан кенгаш очилди. СССР Госплани ҳамда Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон госпланлари ўтказаётган бу учрашувда олимлар, иқтисодчилар, планлаштириш ва статистика органларининг ходимлари, ҳисоблаш техникаси мутахассислари, халқ хўжалигининг бир қанча тармоқларидан келган вакиллар қатнашмоқда.

Кенгашни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика госплани раиси С. К. Зиёдуллаев очди.

СССР Госплани раисининг ўринбосари М. Е. Раковский кенгаш аҳлини иқтисодий математик методлар ва ҳисоблаш техникасининг эришган муваффақиятлари ва бундан буёнги ривожланиш истиқболлари билан таништирди. Сўнгра Ўзбекистон ССР госплани раисининг ўринбосари Ш. А. Хўжаев, Қозоғистон ССР госплани ҳисоблаш марказининг бошлиғи К. Б. Тлегенов, Қирғизистон ССР госплани раисининг ўринбосари Қ. Д. Дикамбоев, Тожикистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, республика госплан раиси К. М. Маҳкамов, Туркманистон ССР госплани раисининг ўринбосари Р. С. Розенблат планлаштиришнинг прогрессив методларини жорий қилиш чоралари тўғрисида ахборот беришди.

СССР Госплани етакчи мутахассисларидан Ю. Р. Лейбкинднинг Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон госпланлари учун план ҳисоб-китобларининг автоматлаштирилган системасини ишлаб чиқишни координациялаш тўғрисида, В. Р. Захаровнинг СССР Госплани билан иттифоқдош республикалар госпланларининг ҳисоблаш марказлари тармоқларини барпо этиш принциплари ҳақида, шунингдек Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси В. Қ. Қобуловнинг республикада ҳисоблаш марказларини барпо этиш тажрибаси ҳақида қилган докладлари зўр қизиқиш туғдирди.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Р. Қ. Қурбонов. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов қатнашдилар.

Кенгаш ўз ишини давом эттирмоқда. (ЎзТАГ).

XI ЧАҚИРИҚ МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИГА ҚЎШИМЧА САЙЛОВЛАР ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Тошкент область ижроия комитети «Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари область, район, шаҳар, посёлка, қишлоқ ва овул советларига сайловлар тўғрисида»ги Низомнинг 120-моддасига мувофиқ, XI чақириқ меҳнаткашлар депутатлари область Советининг ўрни бўшаб қолган депутатлари ўрнига қуйидаги сайлов округлари бўйича 1968 йил 18 февраль, якшанба куни қўшимча сайловлар ўтказиш ҳақида қарор қабул қилди.

Бекобод шаҳар. 59-Запорожье сайлов округи.

Янгийўл шаҳар. 102-Темир йўл сайлов округи.

ЛАВҲА

МАТОНАТЛИ КИШИЛАР

Кўзлари ўткир боқувчи, ғўлабир Саркис Саркисян цефон тешигидан ковшга вариллаб тўкилаётган олтиндай сап-сариқ мисга хаёлчан термулиб турарди. У ийманиб, пешанасидаги маржон терларини аста артаётган ўрта бўйли йигитнинг келганини ҳам сезмади. Ниҳоят йигит томоқ қиришга мажбур бўлди. Аммо, шалоладек гувиллаётган товуш ҳеч нимани эшиттирмасди. Рашид боя директор тайинлаган киши билан келавермаганига пушаймон бўлди. Ўзини баҳайбат механизмлар орасида гангиб қолгандай ҳис этарди.

У мастернинг тирсагидан хайиқибгина тортиб қўйди. Саркис Саркисян елкаси оша қаради-да, нотаниш йигитнинг мулойим, ёқимтой, итоаткор чеҳрасига синовчан тикилди. Кеча мис эритиш заводининг директори йўлакда уни учратиб, бир йигитнинг металлургликка ниҳоятда ҳаваси борлигини, эртага ҳузурига юборишини, иложи бўлса шогирдликка олишини илтимос қилган эди.

Йигитга ўз одати бўйича яна бир бор бошдан-оёқ разм солиб чиқди-да, ўгирилиб:

— Қани, қўлингни берчи!—деди. Юрак ютиб турган Рашид севинчидан бақувват қўллари билан унинг қўлини каттиқ қисди. Шу пайт мастернинг жиддий кўзларида аллақандай умидбахш учқун «ялт» этганини кўрди.

— Бўлмаса, ишни бошлайверамиз,—деди Саркисян эшилиб оқаётган ва пастга тушгач сачраётган эритмага қараб. Рашид шовқинда эшитмай қолди.

— Нима дедингиз? — энгашиб сўради.

— Вақт кетмасин, бошлайверамиз дейман. Қани, бу ёққа юр.

Темир зинанинг чап ёнидаги торгина хонага киришди. Тўрди хилма-хил аппаратлар, узун-қисқа шкалалар. Хира, чанг босган деразадан эритма қизғиш тусда кўринар, акслантирувчи цехда табиий газ оқкўкимтир товланиб гуриллаб ёнарди. Рашид металлургнинг иши тайёр лак-лак эриган мисни ковшларга қуйиш бўлса, керак, деб хом ўйлаб юрган экан. Ўнлаб аппаратларни кўриб оғзи очилиб қолди.

Мастер Рашидни мураккаб аппаратлар олдига бошлаб келиб, тушунтира бошлади. «Мана, бу дозатор, яъни тарози... Буниси эса диафрагма, яъни...»

— Мана, асосий жараёнлар билан танишиб олдинг,—деди мастер унга меҳрибонлик билан. Сўнг стол тортмасидан кўк муқовали кичик китобча олди. Бу техника хавфсизлиги тўғрисида эди.

— Яхшилаб ўқиб чиққин, —деди шогирднинг зийрак кўзларига тикилиб,—кейин яна кўрамиз...

Мастер цех бошлиғи Леонид Рогацкий билан маслаҳатлашиб, Рашидга печни тўлдириб туришни тайинлади. Бу ишнинг хавфли томонларини тушунтиришди. Чунки, уер-буерни куйдириб олиш хеч гап эмас. Қолаверса кудратли олов ҳароратига бардош бериш ҳам осон эмас-да.

Ёз бўлса ҳам Рашид махсус қулоқчин кийиб юзини олов тафтидан эҳтиёт қилди. У аланга билан шердек олишар, дамба-дам юзини тескари ўгириб, енги билан артиб қўярди. У печь ёнига шиддат билан келар, алангa вужудини қоплар, печга концентрат ирғитиб яна узоқлашарди.

— Ҳали ғўрлиги бор,—деди мастер узоқдан разм солиб ҳамроҳи Леонид Рогацкийга.— шунча тайинласам ҳам печга ҳадеб қарайверади.—Лахча чўғ бўлиб ёнаётган аралашмага қараган сари қарагиси келади одамнинг. Бу ҳам хаттот ўзининг чиройли хатига ҳавас билан қарашидай гап.

— Кўзингни толиқтириб қўйма,—деб ишора қилди мастер. Рашид «хўп» деган маънони билдирди қўли билан. Смена тугаб Рашид цехдан чиққанида гира-шира эди. Рўпарасидан келаётган аллакимга урилиб кетди.

— Вой манави... Ўзимизнинг қаҳрамон-ку! Фонарь керак бўлиб қопти-ку. Қаҳ-қаҳа янгради.

— Нима бўлди, нима бўлди—мастернинг куйинган овозини эшитди Рашид. У эса кўзларини ишқарди. Ёруғ ҳолатга кирищганда ростдан ҳам Рашиднинг кўзлари ёшланиб, қизариб кетганди. Саркис Саркисян уни шошилинч амбулаторияга етаклади... Бу воқеага икки йил бўлди.

Эндиликда Рашид Сиддиқов корхонада тажрибакор мис эритувчи. У мастер Саркис Саркисяндан беҳад миннатдор. Ахир, унинг словкор бўлиб етишишида устозининг озмунча меҳнати сингдими! Дастлаб ишга келганда ақли етмаган мураккаб аппаратларни энди осонликча бошқара олади. Ўз дўстлари Сашка Циганов ва Валентин Подшиваловлар билан аъло сифатли мис тайёрлашда муносиб ҳиссасини қўшиб келяпти.

Эритманинг бирон жиҳати ёқмай қолса, дарров устози Саркис Саркисяндан маслаҳат олади. Устозининг доно қатъий кўрсатмаларига доимо амал қилади.

Бир куни Саркис Саркисяннинг цех бошлиғи Рогацкийга:

— Рашиднинг кўзи жуда пишиб, қолди,—деб фахр билан сўзлаётганини эшитди,—ўз касбига меҳри зўр.

...Эриган мис симобдай оқиб тушмоқда. Ундан таралган ёғду бинони ёритиб юборди. Цехнинг қоронғи бурчаклари билан бирга одамларнинг диллари ҳам чарақлаб кетгандай бўлди. Ковшнинг тўлишини кутиб турган мастер бу сафар ҳам шогирднинг ишидан хурсанд бўлиб:

— Ёмон эмас!—деди Рашиднинг елкасига қоқиб. Ҳамма эритмага завқ билан қарар, Рашид ҳийлагина ҳаяжонланар, кўзлари чақнаб, негадир мийиғида кулиб қўярди.

Минг даражадан юқори алангa тобига чидаш учун юракнинг даражаси қанча бўлиши керак? Олов ҳалқасида оддий инсон кўрсатаётган матонат ва жасоратга таҳсин айтгинг келади!

Ҳ. ИКРОМОВ.
Олмалиқ.

ЯНГИ ТОШКЕНТНИ БУНЁД ЭТАМИЗ

Днепропетровск қурилиш-монтаж поезди Тошкентга энг олдин ёрдам қўлини чўзган коллективлардан ҳисобланади. Улар биринчи кунларданоқ ғайрат камарини маҳкам боғлаб ишга киришдилар. В. Палий бошлиқ комплекс бригада аъзолари тошкентликлар учун уйларни тез ва соз қуриб бериша бошлади. Ҳозир улар 197 хонадонлик 9 қаватлик уйни қурмоқдалар. Суратда: (чапда) бригаданинг илғор кранчиси Т. Ольшанская. (Ўнгда) қурилиш майдони.

Р. Шамсуддинов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

АКАДЕМИКЛАР

СССР педагогика Фанлар академияси Ўзбекистон олимларининг бир группасини ўз сафига қабул қилди.

СССР педагогика Фанлари академиясининг янгидан сайланган ҳақиқий аъзолари орасида Тошкентдаги Низомий номли педагогика институти кафедрасининг мудири, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, педагогика Фанлари доктори, профессор Сидиқ Ражабов ҳам бор. Тошкентдаги рус тили ва адабиёти педагогика инититутининг ректори, профессор В. В. Решетов ҳам бу академиянинг ҳақиқий аъзосидир.

Тошкентдаги В. И. Ленин номли давлат университети рус тили кафедрасининг мудири профессор А. А. Азизов, Тошкентдаги Низомий номли педагогика институти ўзбек тилшунослик кафедрасининг мудири, профессор М. А. Асқарова, педагогика фанлари республика илмий тадқиқот институтининг директори Э. Қ. Қодиров СССР педагогика Фанлари академиясининг корреспондент аъзолари қилиб сайланди. (ЎЗТАГ).

ДАВР ТАҚОЗОСИ

КИШИ ўз она тилисини билиш билангина қаноатланиб қолмасдан, қардош халқларнинг, шунингдек чет эл тилларидан баъзи бирларини ҳам пухта билиб ўрганса жуда яхши бўлади. Партия ва ҳукуматимиз кенг халқ оммасига чет тилларни ўргатишни яхшилаш соҳасида оталарча ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Бу иш юзасидан бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда. Бутун мамлакатимизда бўлгани каби бизнинг республикамизда ҳам чет тилларни ўргатиш ишига йил сайин катта эътибор бериб келиняпти.

Олий ўқув юртлари, мактаблар ва техникумлар СССР Министрлар Советининг «Чет тилларни ўрганишни яхшилаш тўғрисида»ги қарорига амал қилиб, студент ва ўқувчиларга инглиз, немис, француз, испан, ҳинд, араб ва бошқа тилларни яхши ўргатиш юзасидан тинмай изланмоқдалар, янгиликлар жорий қилмоқдалар, ўқув-тарбия ишларини намунали йўлга қўймоқдалар.

«Фан, техника ва маданиятнинг турли тармоқларидаги мутахассисларнинг, шунингдек мамлакатимиз меҳнаткашлари кенг доираларининг чет тилларни билиши халқаро алоқаларни ҳамда маданий ва илмий-техника муваффақиятларини ўзаро айрибошлашни кенг ривожлантирмоқ учун муҳим аҳамиятга эга» — дейилган эди СССР Министрлар Советининг қарорида.

Мамлакатимизнинг ўнлаб, юзлаб олий ва ўрта махсус ўқув юртлари қатори бизнинг институтимиз коллективи ҳам ана шу муҳим ишни сидқидилдан амалга ошириб келяпти. Бизнинг институтимиз бу соҳадаги бошқа институтларга нисбатан анча ёшдир. Ўқув юртимиз ташкил этилган дастлабки даврда бирмунча қийинчиликларга дуч келинди. Лекин марказий институтларнинг яқиндан берган кўмаги бизга жуда асқотди. Айниқса, М. Торез номидаги Биринчи Москва чет тиллар педагогика институтининг коллективи бизнинг коллективимизга жуда катта ёрдам берди. У ердан бизнинг институтимизга профессорлар, мутахассислар келиб, ўқув-тарбия ишларини яхши йўлга қўйиш, ўқув планларини тузишда бевосита кўмаклашишди. Москвадаги институт билан ҳали ҳам чамбарчас алоқадамиз. Ана шу катта ёрдам натижасида ва коллективимизнинг тинмай изланаётганлиги туфайли институт анча мустаҳкамланди, ўқув-тарбия ишлари намунали йўлга қўйилди. Унинг илмий-педагогик коллективи институт ўқув ва илмий ҳаётини тегишли даражага етказишга қодир бўлиб қолди.

Институтимизда шу нарсага эришиляптики, шаҳарлардаги мактаблардангина эмас, балки республикамизнинг узоқ-узоқ қишлоқларидаги мактаблардан келган студентлар ҳам ўқув юртимизни битириб чиққанларидан кейин мактабларда чет тиллардан дарс бериш методикасини жуда яхши ўзлаштириб олмоқдалар.

Коллективимиз ўз олдига янги-янги проблемалар қўймоқда ва шу проблемаларни атрофлича ҳал қилишга эришмоқда. Секциялар, кафедралар ва факультетларда турли характердаги масалалар кенг муҳокама қилинади.

Шу нарсани алоҳида қайд қилиш керакки, институтимиз факультетларида предмет секциялари ташкил этилган. Бу секциялар дарс бериш методикасини ишлаб чиқиш билан бир қаторда ҳар бир курс учун программ минимумлар белгилаш, ўқув планлари тузиш, курслар учун ўқув қўлланмалари ва бадиий адабиётни тавсия этиш билан ҳам шуғулланади. Предмет секциялари ёш ўқитувчилар билан ишлашга катта аҳамият беради. Секция мажлислари кўпинча тажрибасиз, бошловчи ўқитувчилар иштирокида ўтади. Бундай ўқитувчилар секция мажлисларида методикага оид кўп нарсаларни ўрганиб оладилар. Шундай қилиб, предмет секциялари ёш ўқитувчилар учун катта бир мактабга айланиб бормоқда.

Институтимиз таълим беришда техникавий воситалардан фойдаланиш билан бирга қатъий программа асосида ўқитиш ва студентлар билимини доимо текшириб туриш тартибига ҳам ўтди. Грамматика соҳасида программалаштириш принципи бўйича жуда кўп ишлар қилинди. Лексика соҳасида бу ишни амалга ошириш анча қийин. Шундай бўлишига қарамасдан, бу соҳада ҳам программалаштириш принципини жорий этиш учун астойдил ҳаракат қилинапти. Институтимиз лексика бўйича оғзаки машғулотларни магнитофонга ёзиб олиб, шу асосда чет тилларни ўргатиш тартибига ҳам ўтмоқда. Бу тартиб студентларнинг тилни пухта ўрганиб олишларида катта аҳамиятга эга.

Кафедралараро ва факультетлараро алоқа ўрнатиш ҳам таълим-тарбия ишларида муҳим аҳамият касб этади. Бизда кафедраларнинг қўшма мажлислари ўтказиб туриладн. Бу мажлисларда кафедра мудирлари ўз тажрибаларини ўртоқлашадилар. Эндиликда бундай алоқаларнинг бошқа, янги-янги формаларн ҳам излаб топилмоқда. Факультетлараро алоқалар ўрнатилган экан, буларнинг асосий мақсади ҳам ўқув-тарбия ишларини намунали йўлга қўйишдир.

Шуни ҳам айтиб ўтишим кераккн, бизга студентларнинг ҳаммасини тўла таъминлай оладиган миқдорда дарслик ва бадиий адабиётлар етишмайди. Айрим дарсликлар қайтадан нашр этилмаяпти. Бу хусусда институтимиз ректорати ва кутубхона совети тегишли тадбирлар кўраяпти. Лекин, биз бу борада республика Олий ва ўрта махсус таълим министрлигининг ёрдамига муҳтожмиз.

Яна бир етишмовчилик шундаки, институтимиз ўқитувчилари ўзларининг илмий мақолалари ва методика соҳасидаги ишларини нашр этишга жуда қийналадилар. Ваҳоланки, бундай мақола ва ишлар кўплаб нашр қилинса, ўқув-тарбия ишларини яхшилашга салмоқли ҳисса қўшган бўлур эди.

Институтимиз коллективи мактаб ўқувчиларига чет тилларни ўргатадиган малакали кадрлар тайёрлаш ишини бундан буён янада яхшилаш учун бор куч-ғайратини аямайди.

М. ТАНЕНЦАПФ,
Ф. Энгельс номидаги чет тиллар педагогика институтининг кафедра мудири, филология фанлари кандидати.

ПРОПАГАНДИСТЛАРГА ҒАМХЎРЛИК

«Билим» жамияти аъзоларидан тўрт юз киши ҳар куни Тошкентдаги лекторлар минбарига чиқиб, лекция ўқиб туради. Уларнинг учдан бир қисмидан кўпроғи фан ва маданият арбобларидир. Жамиятнинг шаҳар ташкилоти ўз пропагандистларининг сифат составини яхшилаш учун кейинги вақтларда илмий муассасаларда янги филиаллар ташкил этди, неча минглаб олим ва мутахассисларни ўз сафига қабул қилди.

Пропаганда ишлари соҳасида етарли тажрибаси бўлмаган ёш лекторларга ёрдам бериш учун жамият методик кабинетларни ташкил қилди, уларнинг Бутуниттифоқ «Билим» жамияти вакиллари билан, Москва олимлари билан учрашувларини ўтказмоқда. Жамоатчилик асосларида тузилаётган консультация пунктлари, университетлар ва лекторлик маҳорати мактаблари ёш лекторларнинг маҳоратини оширишга ёрдам бермоқда. (ЎзТАГ).

КОМСОМОЛ ИЛҒОР, ТАШАББУСКОР БЎЛСИН

Ҳисобот даври ажойиб воқеаларга бой бўлди. КПСС XXIII съезди, ВЛКСМнинг XV съезди бўлиб ўтди. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги муносиб нишонланди.

Икки йил давомида областимиз комсомоллари ажойиб ютуқларни қўлга киритдилар. Айниқса юбилей йили зафарларга бой бўлди. Барча совет кишилари қатори областимиз комсомоллари ҳам юбилей шарафига ўзаро социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириб, маҳсулот ишлаб чиқаришни янада кўпайтирдилар, таннархини пасайтириб сифатини оширдилар.

Сўнгги икки йил давомида планга қўшимча равишда ўнлаб миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. 3 миллион 278 минг квадрат метр тураржой фойдаланишга топширилди. Пахтакорларимиз ҳам ажойиб ютуқларга эришдилар. Область бўйича ўртача ҳосилдорлик гектар бошига 26,4 центнерни ташкил этди.

Ўтган йили бир қатор бригадалар «Октябрь 50 йиллиги» номини олиш учун кураш бошлаган эдилар. Кўплаб коллективлар бу шарафли номга сазовор бўлдилар. Ўз касбининг энг яхши устаси бўлиш юзасидан бошланган ташаббус ҳам областимизда кенг қулоч ёйди. Бу мусобақада 30 минг йигит-қиз иштирок этди. Комсомол-ёшларимиз тежамкорлик бўйича юриш бошлаб, Бутуниттифоқ кўрикларида муносиб ўринларни эгалладилар.

Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига бошланган мусобақада ғолиб чиққан Тошкент тўқимачилик комбинати, Оҳангарон шаҳар корхоналарининг бир қатор комсомол ташкилотлари ВЛКСМ Марказий Комитетининг Эсдалик байроқлари билан тақдирландилар. «Таштекстильмаш», В. И. Ленин номли электрон-техника заводлари, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози ҳамда Терешкова номли колхоз комсомол ташкилотлари эса Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг эсдалик вимпеллари билан мукофотландилар.

Ишлаб чиқариш билан бир қаторда сиёсий-тарбиявий соҳада ҳам бир қатор муҳим тадбирлар амалга оширилди. 57 мингдан ортиқ йигит ва қиз партия ва комсомол сиёсий маориф тўгаракларн ҳамда семинарларида иштирок этаяпти. Пропагандист кадрларни танлаш ва уларни ўқитиш анча яхшиланди. Ҳисобот даврида ўн минглаб комсомол йигит-қизлар лекция ва суҳбатлар тингладилар, мунозараларда, назарий конференцияларда қатнашдилар. Булардан ташқари, ўз сафларига 1300 кишини бирлаштирган ўнлаб бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ишлаб турибди.

Йигит ва қизлар революцион, жанговар ва меҳнат шон-шуҳрати жойлари бўйлаб уч мингдан ортиқ юриш уюштирдилар. Йириқ-йирик воқеалар содир бўлган жойларга 70 та ҳайкал, обелиск, мармар тахталар ўрнатдилар. 500 та

ОБЛАСТЬ КОМСОМОЛИНИНГ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

музей ва шон-шуҳрат хоналари очилди. Комсомол билетларини янгилаш кампанияси ҳам тўла ҳамжиҳатлик билан ўтди.

— Эришилган муваффақиятларимиз барчани қувонтиради, — дейди область комсомол конференциясида ҳисобот доклади қилган область комсомол комитетининг биринчи секретари **Б. С. Тошхўжаев,** — лекин ютуқлар билан бир қаторда ҳал қилинмаган камчиликлар ҳам бор. Биз эндиликда бутун диққат ва эътиборимизни мана шу камчиликларни бартараф этишга қаратмоғимиз лозим.

Областда ёшларни меҳнатга коммунистик муносабат руҳида тарбиялаш, юксак талаблар даражасида эмас. Кўпгина корхоналарда, колхоз ва совхозларда ёш ишчилар ўртасида меҳнат интизоми бўшашиб кетган. Ёшларни социалистик мусобақага жалб этиш ва мусобақаларнинг боришини назорат қилиш ҳамда илғор тажрибаларни кенг пропаганда қилиш ишлари ниҳоятда суст. Икки кунлик дам олинадиган беш кунлик иш ҳафтасига ўтилиши муносабати билан физкультура ва спорт ишларини жонлантириш, ёшлар ўртасида таълим-тарбия ишларини кучайтириш асосий диққат марказида турмоғи лозим. Айни пайтда бешйилликни барвақт бажариш, техника прогресси учун кураш, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш, тежамкорлик бўйича ўзаро мусобақаларни кенг қулоч ёйдириш керак.

Доклад бўйича музокарага чиққан Тошкент шаҳар комсомол комитетининг биринчи секретари **Э. Умаров** пойтахт комсомолларининг сўнгги йилларда қўлга киритган муваффақиятлари ҳақида делегатларга сўзлаб берди.

— Комсомол ташкилотлари эндиликда меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш ва таннархини арзонлаштириш билан жиддийроқ шуғулланадиган бўлиб қолдилар, — деди у. — Айни пайтда шаҳримиз комсомоллари ажойиб ташаббуслар билан чиқмоқдалар. Ўтган йили «Таштекстильмаш» заводининг А. Қулибоев ва А. Кротов ўртоқлар бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси «Октябрнинг 50 йиллиги» номини олиш бўйича мусобақа ташаббускори бўлиб чиқдилар.

Шу кеча-кундузда комсомоллар ВЛКСМнинг ярим асрлик юбилейини муносиб совғалар билан кутиб олиш бўйича мусобақани янада қизитмоқдалар. 35-қурилиш-монтаж бошқармасининг сувоқчи комсомол-ёшлар бригадаси аъзолари ўз йиллик планларига қўшимча равишда 650 сўмлик пардозлаш ишларини бажариш учун курашмоқдалар. Тўқимачилик комбинати комсомол ёшлари эса ВЛКСМнинг 50 йиллиги шарафига пландан ташқари 500 минг метр газлама ишлаб чиқариш, 30 тонна пахта ва 50 тонна ипни тежаш мажбуриятини олдилар.

Чирчиқ электрохимия комбинати комсомол комитетининг секретари **А. Фролов** ёш кимёгарлар ташаббуси ҳақида гапирди. Карбамид цехи комсомол ёшлари яқинда комбинатнинг кўпнусхали «Химик» газетаси орқали барча ёшларга мурожаат қилиб, ВЛКСМ юбилейини муносиб тўёналар билан кутиб олиш бўйича уларни ўзаро мусобақага чақирдилар.

Бекобод район комсомол комитетининг биринчи секретари **З. Қодиров,** Терешкова номли колхоз комсомол ташкилотининг секретари **М. Мунавварова** ўртоқлар қишлоқ ёшларининг ташаббуслари ва «оқ олтин» ҳосили етиштиришдаги ғайрат ва шижоатлари ҳақида сўзладилар. Тошкент халқ хўжалиги институти комсомол ташкилотининг секретари **М. Алиев**, Калинин район комсомол комитетининг биринчи секретари **М. Раҳимжонова** ва бошқа ўртоқлар ҳам музокарада қатнашиб, комсомолларнинг жанговарлик қобилиятини ошириш, ташкилий тарбиявий ишларни яхшилаш бўйича ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Конференцияда Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари **А. С. Пономарев** ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг секретари **Б. А. Красников** нутқ сўзладилар.

Конференция ишида область партия комитетининг биринчи секретари **М. А. Абдураззоқов,** область ижроия комитетининг раиси **Э. Т. Шайхов,** область партия комитетининг секретарлари **Х. Р. Мусахонова, П. В. Костриков,** ВЛКСМ Марказий Комитетининг масъул ходими **Ю. Ф. Анисимов,** Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари **Р. Х. Абдуллаева** ва бошқа ўртоқлар иштирок этдилар.

* * *

Бўлиб ўтган пленумда **О. У. Исҳоқов** область комсомол комитетининг биринчи секретари, **В. И. Середин, Х. Солиҳов, М. Н. Мирсоатова** ўртоқлар область комсомол комитетининг секретарлари қилиб сайландилар.

ОҲАНГАРОН ШАҲРИДА

ХАРБИЙ-ВАТАНПАРВАРЛИК КЛУБИ

Совет Қуролли Кучларининг ярим асрлик тўйини муносиб кутиб олиш ниятида ҳарбий-ватанпарварлик клуби ташкил этилди. Клубга «Шуҳрат» номи берилди. Унга граждан ва Улуғ Ватан уруши иштирокчилари аъзо қилинди.

Клуб совети жойларда уруш ветеранларининг чиқишларини уюштиради. Бунда оталаримиз Совет Армиясининг босиб ўтган шонли йўллари ҳақида ҳикоя қилиб беришади, хизматга чақирилувчилар ўртасида ҳарбий билимларни кенг пропаганда қилишади.

НОВАТОРЛАР ҲАҚИДА ПЛАКАТ

«Ўзбекшахтострой» тресги бошқармаси ва трестга қарашли бўлган ташкилотлар юбилей йилида рационализаторлик ва ихтирочилик таклифларини ишлаб чиқаришга жорий этишлари туфайли ярим миллион сўмга яқин маблағ тежаб қолишди.

«Ўзбекшахтострой» трести бирлашган касаба союзи ана шу воқеа муносабати билан босма плакат нашр этди. Плакатда ишлаб-чиқаришга энг яхши ихтиролар киритган актив рационализаторлар тажрибалари ҳақида ҳикоя қилинади.

А. ЦАРЬКОВ.

Ўзбекистон ССР Геология министрлигига қарашли ремонт-механика заводининг слесари А. Шраменко кунлик, ойлик топшириқларни ошириб бажармоқда. Коммунистик меҳнат зарбдори деган номни олишга муяссар бўлган бу йигит пармалаш агрегатларини ремонт қилиш бўйича катта малака эгаси.

Суратда: А. Шраменкони иш устида кўриб турибсиз.

М. Нуриддинов фотоси.

БЕШ КУНЛИККА ЎТГАЧ...

«Қизил тонг» фирмасининг касаба союз комитети ишчи ва хизматчиларнинг яхши дам олишлари учун ғамхўрлик қилиб келмоқда.

Чеварлар беш кунлик иш ҳафтасига ўтганларидан бери дам олиш кунларини коллектив равишда ўтказишяпти. Шу кунларда улар махсус машиналарда Чимёнга бориб, мусаффо тоғ ҳавосида сайр этишиб, ҳар хил спорт ишлари билан шуғулланишяпти.

Ҳар гал 60 дан ортиқ киши сафарга чиқмоқда. Бундан ташқари, чеварлар ўз меҳнат отпускаларини ҳам дам олиш уйларида ўтказишмоқда. Яқинда фирманинг 30 дан ортиқ ишчи ва хизматчиси турли дам олиш уйларига, санаторийларга юборилди.

КОММУНИСТИК ЖАМИЯТ ВА

Марксизм-ленинизм классикларининг таълимотига кўра, кенг, фалсафий маънодаги маданият моддий ва маънавий бойликларнинг мажмуи, шунингдек ижтимоий, тарихий практика жараёнида, яъни табиат ва жамиятни ўзгартиришга қаратилган меҳнат фаолияти жараёнида инсоният тўплаган мана шу бойликларни яратиш ва қўлланиш усуллари демакдир.

Ижтимоий-сиёсий ҳодиса бўлган маданият моддий ва маънавий деб аталган икки таркибий қисмдан иборат. Моддий маданият моддий бойликларни ва жамият тарихи тараққиётининг у ёки бу босқичида шу моддий бойликларни яратиш ҳамда улардан фойдаланишнинг муайян меҳнат кўникмаларини ўз ичига олади. Маънавий маданият эса, сиёсий ва ҳуқуқий идеология, фан, фалсафа ва аҳлоқ, санъат ва адабиёт, шунингдек маориф ва тарбия соҳасида инсоният эришган муваффақиятларни, табиатга ва ижтимоий муносабатларга самарали таъсир ўтказмоқ учун шу билимлар ва кўникмалардан (худди шунингдек уларга мос бўлиб тушадиган муассасалар ва ташкилотлардан) муайян равишда фойдалана билишни ўз ичига олади.

Марксизм-ленинизм асосчилари жамиятнинг моддий ривожланиш қонунларини кашф қилиб, моддий ишлаб чиқариш шароити, жамиятнинг иқтисодий тузуми маънавий маданиятнинг асоси эканлигини илмий равишда исботлаб бердилар.

Ҳар бир жамиятнинг ишлаб чиқариш усули қай тарзда бўлса, унинг маънавий ҳаёти, маданияти, одамларнинг традициялари ҳам шу тарзда бўлади.

«Моддий ишлаб чиқаришнинг муайян формаси, биринчидан жамиятнинг муайян равишда бўлинишини белгилаб беради, иккинчидан, одамнинг табиатга муайян муносабатини белгилаб беради. Жамиятнинг давлат тузуми ва унинг дунёқараши, бинобарин эса, жамиятдаги маънавий ишлаб чиқаришнинг характери ҳам мана шуларнинг иккаласи билан белгиланади». (К. Маркс «Қўшимча қиймат назарияси» асаридан).

Бутун тарих давомида халқ — моддий ишлаб чиқаришнинг ҳал қилувчи кучи, моддий ва маънавий бойликларнинг ҳақиқий бунёдкори бўлиб иш олиб боради. Халқ оммаси ишлаб чиқариш-техника тажрибасини тўплайди, меҳнат қуролларини ҳаракатга келтиради, уларни такомиллаштириш учун шароит яратиб беради ҳамда фан ва техника муваффақиятларини ишлаб чиқаришга жорий қилади. Инсоният маданиятининг барча энг зўр ғалабалари, бу маданиятнинг тараққиёти ҳамиша халқнинг ижодкорлик заковати билан узвий равишда боғланган. А. М. Горький бундай деб ёзган эди: «Халқ — фақат моддий бойликларнинг ҳаммасини яратувчи кучгина эмас, у маънавий бойликларнинг бирдан-бир ва битмас-туганмас манбаидир, вақт, гўзаллик ва доҳиёна ижодкорлик эътибори билан биринчи файласуфдир ҳамда буюк достонларнинг ҳаммасини, ер юзидаги анъаналарнинг ҳаммасини ва шулар орасида энг буюги бўлган жаҳон маданияти тарихини яратиб берган шоир ҳамдир».

Ишлаб чиқариш усулларининг алмашиниши ижтимоий маданиятлар типларининг алмашинишидаги қонуниятнинг асосидир. Ишлаб чиқариш усулларининг бундай алмашинишида ҳам, маданиятларнинг алмашинишида ҳам ўзига хос изчиллик ва давомийлик бор. Янги тарихий давр кишилари фан ва техника, бадиий бойлик ва шу кабиларни яратиш соҳасида тўпланган билимлардан, одамларнинг ишлаб чиқариш-техникавий кўникмаларидан ва ишлаб чиқаришнинг техника даражасидан ўз маданиятларини қуриш учун негиз ва материал тариқасида фойдаланадилар. Жамият тўпланган маданий бойликларни мерос қилиб олиб ва ижодий қайта ишлаб, шу тариқа ўзини такомиллаштиради. Ҳар бир янги авлод ўтмиш маданият муваффақиятларини тамомила рад қиладиган бўлса, маданият тарихи жуда катта бемаънилик бўлиб қолур эди.

Маданиятнинг ривожланишида меросни қабул қилиб олиш жараёни мураккаб, зиддиятли, диалектик жараёндир. Бунда, бир томондан, анъаналар, бундан олдинги муваффақиятлар билан боғланиш албатта мавжуддир. Лекин иккинчи томондан, ҳар бир янги тарихий даврда инсоният ўтган даврларнинг муваффақиятларига ҳамиша танқидий баҳо беради ва айниқса, энг муҳими шуки, ўзига мерос бўлиб қолган маданий бойликларни тўлдириш, ривожлантириш ва бойитишни жамият олдида вужудга келган янги имкониятлар ва янги вазифалар нуқтаи назаридан қараб, шу вазифаларни ҳал қилаётган муайян социал кучларнинг талабларига мувофиқ давом эттиради.

Социалистик маданият ўз моҳияти эътибори билан ўзидан олдинги ижтимоий-иқтисодий формацияларнинг маданиятидан фарқ қилади. Социалистик ишлаб чиқариш усулларини ўзида акс эттираётган социалистик маданият ўтмишнинг маданий, маънавий меросини, жаҳон маданиятининг барча бойликларини ўзлаштириш ва танқидий жиҳатдан қайта ишлаш асосида, эксплуататор синфларнинг реакцион идеологиясини қатъиян бартараф қилиш йўли билан ривожланади.

В. И. Ленин бундай деб таълим берган эди: «Бутун кишилик тараққиётида вужудга келтирилган маданиятни аниқ билиш, уни қайтадан ишлаш орқасидагина пролетар маданиятини қуриш мумкин эканлигини очиқ-равшан англамасдан туриб — ана шундай англамасдан туриб, бу вазифани ҳал қила олмаймиз. Пролетар маданияти аллақандай номаълум жойдан келиб чиққан нарса эмас, пролетар маданияти бобида ўзларини мутахассис деб атовчи кишилар ўйлаб чиқарган нарса эмас. Бундай деб ўйлаш бутунлай беҳуда нарса. Пролетар маданияти инсониятнинг капиталистик жамият, помешчиклар жамияти, чиновниклар жамияти зулми остида яратган билим запасларининг қонуний тараққиётидан иборат бўлмоғи лозим». (Асарлар, 31 том, 299-бет).

Мамлакатимизда маданий қурилиш ишчилар синфининг, меҳнаткашлар оммасининг манфаатларини кўзлаб, Коммунистик партия раҳбарлигида амалга оширилмоқда. Бу иш пролетариат диктатурасининг мақсадларини муваффақиятли амалга ошириш учун олиб борилаётган синфий кураш руҳи билан суғорилиши лозим.

Жаҳон маданиятининг муваффақиятларини нигилистларча инкор қилиш, ўз халқининг маданий меросини ҳам, бошқа халқларнинг маданий меросини ҳам примитив-анархистларча инкор қилиш чинакам социалистик маданий революцияга бутунлай ёт бир нарсадир. В. И. Ленин пролеткультчиларни буржуа қарашларининг соҳиблари, деб шафқатсизларча фош қилиб ташлаган эди. Пролеткультчилар эски маданий меросни рад этдилар; «Пролетариат» маданиятини омманинг синфий революцион курашидан ташқарида, омманинг бунёдкор фаолиятидан хорижда лаборатория йўли билан яратмоқчи бўлдилар; «Пролеткульт»ни Совет ҳокимиятига ва унинг сиёсатига қарши курашаётган ва халқ манфаатларига зид бўлган кучларнинг жозибали марказига айлантириб, уни партияга ва Совет давлатига қарама-қарши қилиб қўйдилар; идеалистик фалсафага, махчилар фалсафасига амал қилиб, буни диалектик материализмнинг илмий фалсафасига қарама-қарши қилиб қўйдилар.

Пролеткультчиларнинг намояндалари бутун буржуа санъатини эксплуататорлик тузумининг маҳсули деб, пролетариатга «ёт» санъат деб эълон қилдилар, ҳатто Москва бадиий театрини ва Кичик театрни ёпиб қўйишни талаб қилдилар, Бетховен, Моцарт ва Чайковский музикасини пролетариат учун зарарли, деб ҳисобладилар.

Ҳозирги замон шароитида баъзи мамлакатларда ўтмишнинг маданий меросига бўлаётган бундай муносабат жуда ғалати ва бемаъни бўлиб кўринаётир. Испания Коммунистик партиясининг раиси Долорес Ибаррури ўзининг мақоласида қуйидаги ҳақли гапларни айтди: «Ёғочга ўйилган нозик гуллар, Готика минораларининг тошга ёки мармарга ўйилган жимжима нақшлари, мачитлар ва афсонавий саройларнинг ноёб ўймакор, қадимий Юнонистоннинг гўзал ҳайкалтарошлик ва архитектура ёдгорликлари, бутун дунё музейларига ҳусн бериб турган суратлар — мана шуларнинг ҳаммаси ўз қўллари ва талантлари билан маданиятнинг ўлмас ёдгорликларини яратган меҳнат аҳлининг: қуллар ва деҳқонлар, усталар ва ишчиларнинг асарларидир. Бемаъни нигилизм жазавасига берилиб кетиб, булардан воз кечиш, буларни емириб ташлаш энг ёмон жиноятдир» («Правда», 1966 йил, 6 ноябрь).

В. И. Ленин таълим бериб айтган эдики, «капитализм мерос қилиб қолдирган бутун маданиятни олиш ва ана шунинг ўзидан социализм қурмоқ керак. Бутун фанни, техникани, бутун билимларни, санъатни олиш керак. Бусиз биз коммунистик жамият ҳаётини қура олмаймиз» (Асарлар, 29 том, 58-бет).

Антогонистик жамиятда ҳукмрон эксплуататор синфнинг маданияти умуман ҳукмрон маънавий маданиятдир. Ишлаб чиқариш воситалари ва қуроллари эксплуататор синфларга қарашли бўлган ижтимоий тузум фақат озчилик учун маданият беради. Социалистик жамиятга қадар инсониятнинг бутун ақли ва заковати техника ва маданиятнинг ҳамма неъматларини бировларга яратиб бериш учун ишлаб келди, айни вақтда миллион-миллион омма, меҳнат аҳли эса, маориф ва ривожланиш учун энг зарур нарсалардан маҳрум бўлиб қолаберди.

Маданият синфий характерга эга. Капитализм шароитида, ҳукмрон маданият бўлган буржуазия маданияти шароитида эксплуатация қилинаётган меҳнаткаш халқнинг идеялари ва умидларини акс эттирувчи халқ — демократик маданияти бор. В. И. Ленин ўзининг «Миллий масала тўғрисида танқидий мулоҳазалар» деган асарида айтганидек, буржуа жамиятида «ҳар бир миллий маданиятда иккита миллий маданият бор. Пуришкевичлар, Гучковлар ва Струвеларнинг великорус маданияти бор, — лекин Чернишевский ва Плехановнинг номи билан характерланадиган великорус маданияти ҳам бор». (Асарлар, 20 том, 18-бет).

Марксистлар ҳар қайси миллий маданиятдан шу маданиятнинг демократик ва социалистик элемент-

МАМЛАКАТЛАР ВА ҚИТЪАЛАРДА

МАЪЛУМОТЛАР МАҚОЛАЛАР ВОҚЕАЛАР

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМДАГИ ЖАНГЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 6 февраль. (ТАСС). АП агентлигининг Сайгон мухбири қуйидагиларни хабар қилади: бугун саҳар пайтида Сайгон атрофидаги Таншонният аэропорти яқинида миллий озодлик халқ қуролли кучлари қисмлари билан қўғирчоқ қўшинлар ўртасида катта жанг бўлди. Ватанпарварлар шу куни саҳар пайтида Сайгоннинг жанубидаги шаҳарчада полиция участкасини яксон қилдилар. Американинг қирувчи—бомбардимончи самолётлари ўтган кеча давомида шаҳарнинг бир қанча кварталларига бомбалар ташлади. Шаҳарнинг бир қанча районларида ёнғин бошланди.

Америка мухбирининг хабар беришича, Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Дананг районида қўғирчоқ қўшинларнинг қисмларини миномётлардан қаттиқ ўққа тутганлар.

ХАНОЙ. Жанубий Вьетнамдаги Тхиатхиен вилоятининг марказий шаҳри—Гуэда миллий озодлик фронти байроқлари ҳилпирамоқда. Революцион қуролли кучлар шаҳарнинг кўпгина районларини ишғол қилиб турибдилар.

ВИА агентлиги Гуэда бўлиб ўтган жангларни якунлаб, у ерда Американинг ва қўғирчоқ ҳукуматнинг қўшинларидан 3 полк, 7 батальон ва 20 рота тор-мор этилди, деб ёзади. 50 дан ортиқ самолёт ва вертолёт уриб туширилди ёки ернинг ўзида йўқ қилинди, жуда кўп миқдорда ҳарбий техника қўлга туширилди.

(ТАСС).

НЬЮ—ЙОРК. (ТАСС). Сайгоннинг баъзи районларида жанглар давом этмоқда. 5 февраль кечқурун Жанубий Вьетнам ватанпарварлари икки полиция участкасидан душманни суриб чиқардилар. Сайгон қўғирчоқ ҳукуматининг полициячилари шаҳар марказига чекиндилар.

Ассошиэйтед Пресс агентлиги мухбирининг Сайгондан хабар беришича, шаҳарда аввалгидек нескин вазият ҳукм сурмоқда. Комендантлик соатига риоя қилиш тўғрисида жуда қаттиқ тартиб жорий қилинди. Кечқурун соат 7 дан кейин кўчада қимирлаган ҳар бир нарсага қараб ўт очиш тўғрисида қўғирчоқ ҳукумат солдатлари ва полициясига буйруқ берилди.

ГЎЗАЛ ҲАРАКАТЛАР ДУНЁСИ

ГРЕНОБЛЬ. 7 февраль. (ТАСС махсус мухбири). Кеча қишки олимпиаданинг очилиш куни хоккейчиларгина эмас, кинофильмлар ҳам — Гренобльда очилган спорт кинолари халқаро хафталигининг «қатнашчилари» ҳам мусобақа бошладилар. Хафталик конкурсига 58 та кинолента, шу жумладан олтита совет фильми: «Гўзал ҳаракатлар дунёси», «Спартакиада», «Конькида фигуралар ясаб учиш санъати» ва бошқа фильмлар тақдим этилган.

18 мамлакат кино санъатининг вакиллари қатнашаётган бу фестиваль 12 февралгача давом этади.

ГРЕНОБЛЬ, 6 февраль. (ТАСС махсус мухбири). Олимпиада хоккей мусобақаларининг биринчи матчида Чехословакия терма командаси АҚШ спортчилари устидан 5:1 (1:1, 2:0, 2:0) ҳисобида ғалаба қозонди.

ЯМАНДАГИ АҲВОЛ

ҚОҲИРА, 6 февраль. (ТАСС). Подшопарастлар Жабал Асуад районида ҳужум бошлаган эдилар. Яман Араб Республикасининг қуролли кучлари бу ҳужумни барбод этдилар. «Алаҳром» газетасининг хабар беришича, республикачи қўшинлар жанг вақтида душманнинг талайгина қурол-яроғлари ва транспорт воситаларини қўлга туширдилар. Газетанинг хабар беришича, подшопарастлардан 100 киши ўлдирилган ва 20 киши асир олинган. Ўлдирилганлар орасида Матар қабиласининг шайхи Бени Муҳаммад Сулаймон ҳам бор.

Суратда: Асвон тўғонининг қурувчилари ишга боришмоқда.

В. Соболев фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

ГВАТЕМАЛАДА ТЕРРОР

НЬЮ-ЙОРК, 6 февраль, (ТАСС). Американинг ҳарбий «маслаҳатчилари» Гватемала партизанларига ва уларни қўллаб-қувватлаётган деҳқонларга қарши кенг кўламда ўтказилаётган жазо операцияларида асосий роль ўйнамоқдалар. Улар Жанубий Вьетнам ватанпарварларига қарши жангларда ишлаб чиқилган «қўзғолончилар билан кураш» методларини қўлланмоқдалар.

Гарвард университетининг Гватемалага бориб келган ўқитувчиси Норман Даймонд «Нейшн» журналининг кейинги сонида шу тўғрида ҳикоя қилади. Мамлакатнинг партизанлар бор деб гумон қилинган жуда катта районлари, деб ёзади у, ёпиқ деб эълон қилинди. Бу районлар жуда қаттиқ бомбардимон қилинмоқда; самолётлардан доим кузатилиб турибди. Бу самолётлар ер устида ҳаракат қилаётган ҳамма нарсани ўққа тутмоқда.

Американикларнинг маслаҳати билан бундай операциялар ғоят сир тутилмоқда. Вайрон қилинган қишлоқлар бульдозерлар ёрдамида ер билан текис қилинмоқда. Аҳолидан ўч олинишини яшириш учун ўрмонлар йўқ қилиб ташланмоқда.

Автор яна қуйидагиларни ёзади: террор методлари қўлланиш билан бир қаторда деҳқонларни «тинчлантириш» программаси доирасида «тарбиялаш» чоралари ҳам кўрилмоқда. «Амигос де лас америкас» ташкилоти каби турли ташкилотлардаги Америка «кўнгиллилари» бу чорани амалга оширмоқдалар. «Кўнгиллилар»ни кўпинча қўшни мамлакатлардан, масалан, Гондурасдан ҳарбий самолётларда ва автомашиналарда қишлоқларга келтирадилар.

Автор Гватемала армияси Вашингтонга тамомила қарам бўлиб қолганлигини таъкидлайди. Вашингтон бу армияни қуроллантирмоқда, таъминламоқда ва унга таълим бермоқда.

Даймонд Гватемаладаги Америка ҳарбий миссияси ходимларига яқинда қилинган суиқасд бу ходимларнинг қўзғолончиларга қарши фаолиятининг бевосита оқибатидир, деб ҳисоблайди. Даймонд партизанлар ҳаракати бундан буён кучайиб боражагини, студентлар ва шаҳар ишчиларининг янги қатламлари бу ҳаракатга қўшилажагини билдиради.

КАЛЬКУТТАДА НАМОЙИШ

ДЕҲЛИ, 6 февраль. (ТАСС). Ғарбий Бенгалия штатида гражданларнинг бўйсунмаслик кампанияси давом этмоқда. Бу кампания ана шу штатдаги бирлашган сўл фронт ҳукуматини губернатор тарқатиб юборганлигига қарши норозилик билдириш юзасидан уюштирилди.

Кеча штатнинг маъмурий маркази Калькутта шаҳри атрофида оммавий намойиш бўлди. Намойиш қатнашчилари билан полициячилар тўқнашдилар. Полиция намойишчиларни тарқатиб юборган вақтда таёқларни, сўнгра эса, кўздан ёш оқизадиган газларни ишлатди. Бунга жавобан полициячилар тош бўрон қилинди. Полициячилар намойишчиларни ўққа тутдилар.— Бунинг натижасида бир киши ўлди ва икки киши оғир ярадор бўлди. Намойишчилар билан тўқнашиш вақтида полициячилардан 19 киши шикастланди.

ВЬЕТНАМДАН ЖУДА КЎП ЯРАДОРЛАР ЖЎНАТИЛМОҚДА

ТОКИО, 6 февраль. (ТАСС). Кейинги вақтларда Вьетнамдаги жангларда ярадор бўлган ва Окинавага келтирилаётган Америка солдатларининг сони жуда кўпайди. Киодо Цусин агентлиги Нахидан (Окинавуанинг маъмурий маркази) хабар беради: ярадорларни юк ортиладиган вертолётларда ва автобусларда Кадэн базасидан ярадорлар билан лиқ тўлган госпиталларга келтирмоқдалар. Оғир ярадорларни Токио атрофида жойлашган Татикава базаси орқали АҚШга жўнатмоқдалар.

ЖОНСОННИНГ МАКТУБИ

ВАШИНГТОН. АҚШ президенти Жонсон Қўшма Штатларда маориф проблемаларига бағишлаб конгрессга мактуб юборди. Мактубдан маълум бўлишича, Америкадаги миллион-миллион ёшлар учун олий маълумот олиш ҳали ҳам «илгаригидек амримаҳол». Олий маълумот олиш учун тобора кўп пул тўлаш керак. Президент маориф ва ўқитиш соҳасидаги баъзи программаларни қисқартиришини ёки унинг амалга оширилишини кечиктиришини айтди, бунинг учун «федерал бюджетда маблағларнинг умуман етишмаслигини» баҳона қилиб кўрсатди.

Ўқув бинолари ва лабораториялар қуриш ишлари анча камайтирилади.

ГРЕНЛАНДИЯДАГИ ҚИДИРИШЛАР ДАВОМ ЭТТИРИЛМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 6 февраль. (ТАСС). Америка атом мутахассисларидан 450 киши Гренландияда «Тороса» операциясини давом эттирмоқда. Улар Американинг «В-52» бомбардимончи самолёти бу ерда «йўқотган» тўрт водород бомбасининг қолдиқларини изламоқдалар ва териб олмоқдалар.

«Нью-Йорк таймс» газетасининг ёзишича, океаннинг музлаган юзида ҳамма бомбаларнинг қолган қолмаганлиги ҳали номаълум. Мутахассислар баъзи радиактив парчалар муз қатламини ёриб денгиз тубига тушиб кетган бўлиши мумкин, деган фикрни билдирмоқдалар.

Ҳатто, шундай бўлмаганида ҳам, деб ёзади газета, радиактив қор ва музни излаш ва уни йўқотиш операцияси узоқ ойлар чўзилиб неча миллион долларга тушиши мумкин.

Атом бомбалари олиб учаётган Америка самолётлари билан тез-тез бўлиб турган бундай можаролардан АҚШ жамоатчилиги ташвишга тушмоқда. «Нейшн» журнали шундай хавфли учишларга қарши чиқиб, Гренландияда рўй берган фалокатга ўхшаш бошқа бир фалокатда водород бомбаларидан биронтаси портлаб кетиши мумкин, деб огоҳлантиради.

ИТАЛИЯДА ЯНА ЕР ОСТИ ТЕБРАНИШЛАРИ

РИМ. (ТАСС). Италияда сейсмологлар 5 февралда яна ер ости тебранишлари бўлганлигини қайд қилдилар.

Терна шаҳрида 5 балл куч билан ер қимирлаганлиги қайд қилинди. Сицилиядаги зилзила яна кўп биноларни вайрон қилди. Жиббелин шаҳрида бўлиб ўтган бир қанча ер ости тебранишлари яна кўпгина биноларни вайрон қилди. Энг қаттиқ тебраниш 5 баллга етди.

ГРЕНЛАНДИЯ. Туле — Американинг АҚШдан ташқарида жойлашган энг катта базаларидан бири ҳисобланади. Яқинда Туле яқинида ядро қуроли ортилган «В — 52» бомбардимончи самолёт ҳалокатга учраган эди. Бу базада Американинг 1700 учувчилари ва солдатлари хизмат қилади. База энг оғир бомбардимон самолётларини қабул қила олади. Гренландиянинг қалин музига тоннеллар ўтказилган бўлиб, бу тоннелларда самолётлар турадиган жойлар бор. Суратда: Туледаги Американинг ҳаво базаси. (Сурат самолётдан олинган). Полфото—ТАСС фотоси.

АҚШНИНГ АГРЕССИВ СИЁСАТИ БАРБОД БЎЛДИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американинг таниқли публицисти Уолтер Липпман «Ньюсуик» журналида бундай деб ёзади: «Жонсон—Раскнинг Осиёдаги сиёсати бизга қарши қўйилиши мумкин бўлган куч-қудратга нисбатан бизнинг қудратимизга берилган нотўғри баҳодан иборатдир». Липпман АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги сиёсатининг сўнгги вақтларда барбод бўлганлиги: Корея Халқ Демократик Республикасининг территориал сувларида АҚШнинг жосус кемаси «Пуэбло»нинг қўлга тушганлиги ҳамда Жанубий Вьетнам миллий озодлик фронти кучларининг бутун мамлакат бўйлаб қилган муваффақиятли операцияларига ҳақиқий баҳо бериб, шундай хулосага келган.

Липпман АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги сиёсати яна барбод бўлганлигини таъкидлаб, бу сиёсат сохта нуқтаи назарга асосланган эди, деб кўрсатади.

Липпман АҚШ агрессив ташқи сиёсий йўли ижодчилари сиёсий жиҳатдан жиддий адашганликларини ҳам очиб ташлайди. Улар ўз прогнозларида энг муҳим халқаро омилларни назарга олмаяптилар.

«Вашингтон йўл қўйган асосий хато шу бўлдики, —деб ёзади Липпман, — Совет Иттифоқи бизнинг Осиёдаги ана шу урушда ютиб чиқишимизга имкон бермаслигини тушинаолмадик. Биз Совет Иттифоқининг Шимолий Вьетнамни таъминлаб туришига ҳалақит бера олмаймиз».

СЕРҚУЁШ РЕСПУБЛИКАМИЗДА

ЖАНГЧИЛАРГА КОМСОМОЛ ЭСДАЛИК БАЙРОҚЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН ЛКСМ Марказий Комитети СССР Қуролли Кучларининг 50 йиллиги шарафига эсдалик Қизил байроқлари таъсис этди. Бу байроқлар жанговар ва сиёсий тайёргарликда, Совет Армияси ярим асрлик юбилейини муносиб кутиб олиш учун ўтказилаётган мусобақада энг яхши муваффақиятларга эришган ҳарбий қисмларнинг комсомол ташкилотларига топширилади.

ДАМ ОЛИШ КУНЛАРИ ДАМ ОЛИШ УЙИДА ЎТКАЗИЛАДИ

ФАРҒОНА. «Ферганаводстрой» тресги автомобилчилари ўз дам олиш уйига эга бўлдилар. Дам олиш уйи Шоҳимардонсой қирғоғида жойлашган.

100 ўринга мўлжалланган янги икки кунлик дам олиш уйи корхонанинг пландан ташқари жамғармалари ҳисобига қурилди.

САМАРҚАНД. Суратда: Қозизода Румий мақбараси.

Ж. ЕҚУБОВ ва М. МИРЖАЛОЛОВ фотоси.

АРМИЯ ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

ҚУВА райони йўлларида қатнаётган автоклубда Улуғ Ватан урушида қатнашган кишилар «саёҳат қилишмоқда». Агитбригада аъзолари «Коммунизм», Максим Горький номли, Карл Маркс номли колхозларда Қизил Армия тўғрисида суҳбат ўтказдилар. Колхозчиларга Совет Қуролли Кучлари қаҳрамонона тарихининг шонли саҳифаларини акс эттирувчи фильмлар кўрсатилди.

«ИККИ ҚЎЛЛИ» ҚУДУҚЛАР

ФАРҒОНА районидаги «Бешариқ» пахтачилик совхози ерларида вертикал зовурли дастлабки 12 қудуқ қазилиб бўлди. Бу қудуқларнинг ҳар бири секундига 250 литр сизот сувни кўтаришга мўлжалланган кучли насос билан таъминланган. Қудуқлар ишга туширилиши, шўрбосган 1200 гектар майдоннинг мелиорация ҳолатини яхшилаш имконини, беради. Айни вақтда ер бетига кўтарилган камшўр зовур сувлардан экинларни суғоришда фойдаланилади.

Вертикал зовурни қўлланиш юзасидан кенг ишлаб чиқариш тажрибалари ўтказила бошлаган Киров райони хўжаликларида айни мақсад учун шўрбосган 10 минг гектар майдон ажратилди. Тез орада бу ерда ҳам қудуқлар қазила бошланади.

МИЛЛИЙ МАДАНИЯТ

ларини оладилар ва пролетариатнинг охиригача демократик негиздаги интернационал маданиятини яратиш учун курашадилар.

Совет кишилари Ўрта Осиё прогрессив маданияти етакчи намояндаларининг илғор, материалистик дунёқарашларига муносиб баҳо бермоқдалар. Абу Али Ибн Синонинг тиб қонунлари, Улуғбекнинг астрономик жадваллари, улуғ шоир ва мутафаккир Алишер Навоийнинг ҳаётбахш фикрлари коммунизм қурувчиларнинг маънавий ҳаётида ҳам тўла овоз билан жаранглади. Илғор маданият курашчилари ва тарғиботчилари, инсонпарварлик, дўстлик, озодлик жарчилари бўлган, социал зулмга, адолатсизликка қарши курашга даъват қилган Аҳмад Дониш, Фурқат, Муқимий, Ҳамза Ҳакимзода, Завқий, Аваз Ўтар ўғли асарлари зўр меҳр-муҳаббат билан ўқилмоқда.

Мамлакатимиз халқлари Коммунистик партия раҳбарлигида жуда қийин шароитда маданий революция қилишди. Аҳолисининг аксарияти саводсиз бўлган мамлакатда аҳолининг ёппасига саводхон бўлишини таъминлаб берган янги халқ маорифи системаси вужудга келтирилди, фан, техника ва маданият чўққиларига бутун халқ кўтарилди. Эски зиёлиларнинг энг яхши намояндалари халққа хизмат қилдилар, янги ишчи-деҳқон зиёлилари вужудга келди.

Социализм техника, фаннинг барча муваффақиятлари билан, маданиятнинг барча ғалабалари билан бутун халқни баҳраманд қилди, меҳнаткашларнинг маънавий неъматларни мўл-кўл қилиб яратишда актив иштирок қилишини таъминлади.

Маданий революциянинг жуда катта меваларини ўзбек халқи мисолида яққол кўриш мумкин. Илгари Ўзбекистонда битта ҳам олий ўқув юрти йўқ эди, ҳозир эса республикамиздаги 39 та олий ўқув юртида 190 мингга яқин киши ўқиб турибди. Ҳар 10 минг кишига тўғри келадиган студентларнинг сони жиҳатидан Ўзбекистон ССР Франция, Англия, Германия Федератив Республикаси ва Италиядан бир неча баравар ўтиб кетди. 129 та ўрта махсус ўқув юртларида 130 мингга яқин киши ўқиб турибди, умумий таълим мактабларида ўқитилаётган болалар эса, 2,5 миллион нафардан ошиб кетди.

Бизнинг кўп миллатли мамлакатимизда шаклан миллий, мазмунан социалистик маданият-чинакам халқ маданияти барқ уриб яшнамоқда. Миллион-миллион меҳнаткашлар оммасининг социалистик онги шаклланганлиги маданий революциянинг энг катта муваффақияти бўлди.

Коммунистик қурилиш Совет Иттифоқида миллий муносабатларни ривожлантиришдаги янги босқични бошлаб берди. миллатларнинг бир-бири билан янада яқинлашуви ва уларнинг тўла бирлигига эришиш бу босқичнинг характерли белгисидир. Коммунизмнинг моддий-техника базасини қуриш мамлакатимиз халқларини тағин ҳам кўпроқ бирлаштиришга олиб келади, уларнинг маънавий қиёфасидаги муштарак белгиларни ривожлантираверади. Кўп миллатли социалистик жамиятимизда янги турмуш бунёдкорлари мақсадларининг бирлиги, улар марксизм-ленинизм идеологиясига амал қилаётганлиги уларнинг коммунизм ишига содиқлиги, улардаги чуқур интернационализм ва совет ватанпарварлиги, уларнинг миллий фазилатларни ҳурматлаши ҳамда уларнинг монолит дўстлиги ва қардошлиги мана шу бунёдкорлар қиёфасининг ҳаммасига хос бўлган характерли белгидир.

Моддий ва маънавий бойликларни ўзаро баҳам кўриш тобора кучайиб бормоқда. Қардош халқларнинг адабиёт ва санъат ҳафталиклари, дўстлик кечалари ўтказилаётганлиги, бошқа қардош республикалардаги драматургларнинг пьесалари театрларимиз ва ҳаваскорлик коллективларимизнинг репертуарларига киритилаётганлиги, қардош халқларнинг муваффақиятлари матбуот, радио ва телевидениеда кенг ёритилаётганлиги, энг муҳим фан ва техника проблемаларини олимлар ҳамдўстлик билан ишлаб чиқаётганлиги, театрлар ва концерт ташкилотлари гастролларини айирбошлаётганлиги, миллий республикаларда совет музикаси фестиваллари, кинофестиваллар ўтказилаётганлиги, рассомларнинг асарларидан иборат кўргазмалар алмашинаётганлиги—мана шуларнинг ҳаммаси социалистик миллатлар маданиятининг интернационал белгиларини ривожлантиришда жуда катта аҳамиятга эга.

Шу нарса диққатга сазовордирки, Совет Иттифоқи халқлари ўзларининг маданий бойликларини ўзаро баҳам кўрибгина қолмасдан, шу билан бирга жаҳон социалистик системаси мамлакатларининг ва бошқа чет эл мамлакатларининг халқлари билан ҳам баҳам кўрмоқдалар. Бу нарса жамиятни коммунистик асосда қайта қуриш учун курашувчиларнинг маданий ҳаётида мустаҳкам ўрин олмоқда. Ўзбек халқи адабиёти ва санъатининг арбоблари яқинда Болгария, Венгрия Халқ Республикаларига бориб, ўз маҳоратларини муваффақият билан намойиш қилдилар. Венгрия ва Болгария маданиятларининг Ўзбекистонда ўтказилган ажойиб декадалари халқимиз хотирасида узоқ вақт сақланиб қолади. Тўлқинлантирувчи бу байрамлар халқлар дўстлигини янада мустаҳкамлашга, миллий маданиятларнинг муваффақиятларини ўзаро билиш ва ҳурматлашга ёрдам беради.

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги» тўғрисидаги Тезисларида шу нарса жуда тўғри қайд қилинганки, «совет маданиятининг энг яхши муваффақиятлари халқимизнинг маънавий турмушига мустаҳкам сингиб кетди, бутун инсоният прогрессив маданиятининг ҳазинасини бойитмоқда, жаҳонга манзур бўлмоқда. Одамни маънавий жиҳатдан қул қиладиган ва қуролсизлантирадиган идеологик реакциянинг ҳамма формаларини социалистик маданият бутунлай рад қилади. Совет маданияти революцион инсонпарварлик байроғини баланд кўтариб бормоқда».

Партиямиз янги жамият ғалабаси учун кураш жараёнида туғилаётган миллий ўзаро муносабатлар, маданий қурилиш масалаларининг ҳаммасини пролетар интернационализми позициясида туриб, ленинча миллий сиёсатни оғишмай ўтказиш асосида изчиллик билан ҳал қилмоқда.

Ишчилар синфининг мазмунан интернационал бўлган революцион маданияти бу маданиятнинг миллий шаклини бекор қилмайди. В. И. Ленин таълим бериб айтганидек, пролетар «интернационал маданият бемиллий маданият эмас...» (Асарлар, 20 том, 8-бет). Бизнинг ижтимоий тузумимиз ҳар бир миллий маданиятнинг ўзининг энг яхши миллий хусусиятларини ва анъаналарини сақлаб ва ривожлантириб, эскириб қолган формаларни йўқотиб, бошқа миллатлар маданиятининг муваффақиятларидан ижодий фойдаланишини таъминлайди.

Кенг миқёсда олиб борилаётган коммунистик қурилиш ва коммунизм идеологиясининг янги ғалабалари улуғ Ватанимиздаги ҳар бир халқнинг миллий маданиятини бойитмоқда. СССР халқлари маданиятини ривожлантиришнинг тарихий тажрибаси «миллий формалар қотиб қолмаслигини, балки янги ҳаёт шароитларига зид бўлган ҳамма эски нарсалардан халос бўлиб, ўзгариб, такомиллашиб ва бир-бирига яқинлашиб боришини» (Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXII съезди, стенографик ҳисобот III том, Тошкент, 339—340 -бетлар). кўрсатиб турибди.

Социалистик мамлакатларнинг марксчи-ленинчи партиялари ўтмиш маданиятини миллий меросдан ва миллий традициялардан фойдаланиш байроғи остида сақлаб қолиш учун миллий маҳдудликни қонунлаштириш йўлидаги уринишларга қарши кескин кураш олиб бормоқдалар.

КПСС ўзининг амалий фаолиятида СССР халқларининг шаклан миллий, мазмунан социалистик маданиятини янада ривожлантиришга, шу маданиятларнинг бир-бирини бойитишига ва бир-бири билан яқинлашувига, уларнинг интернационал негизини мустаҳкамлашга ва шу тариқа коммунистик жамиятга хос ягона умуминсоний маданиятнинг вужудга келишига ёрдам бермоқда. Бу маданият жамият маънавий ҳаётининг бутун рангба-ранглигини ва бойлигини, янги дунёнинг юксак ғоявийлиги ва инсонпарварлигини ўзида мужассамлантиради.

Бинобарин, маданиятнинг ривожланиши коммунизм қуришдан иборат муштарак жараённинг ажралмас қисмидир, шу жараённинг муҳим жиҳатларидан бири бўлиб, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш, коммунистик ижтимоий муносабатларни ва янги кишини вужудга келтириш билан узвий равишда боғланган ишдир. Юксак даражада ривожланган жамиятни ўз фаолиятида бутун жамият манфаатларини назарда тутиб иш олиб борадиган ва буни ўзининг илмий материалистик дунёқарашида акс эттирадиган, ҳар томонлама ва уйғун бўлиб камол топган янги бунёдкор одамсиз тасаввур қилиб бўлмайди.

Коммунистик формация шароитида халқларнинг социал турмушида маданиятнинг роли ҳар қачонгига қараганда ҳам беқиёс ошиб кетади. КПСС Программасида айтилганидек, «ишлаб чиқаришни ташкил қилиш, меҳнаткашларнинг ижтимоий активлигини ошириш, ўз-ўзини бошқариш демократик асосларини ривожлантириш, турмушни коммунистик асосда қайта қуриш кўп жиҳатдан аҳолининг маданий ўсишига боғлиқдир» (Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXII съезди, стенографик ҳисобот, III том. Тошкент, 352-бет).

Коммунизм маданияти социалистик миллатлар яратган энг яхши нарсаларни ва жаҳон маданиятининг муваффақиятларини ўзига қамраб олиб ва ривожлантириб, халқларнинг миллий маданиятларини тўла яшнатиш йўли билан таркиб топади. Коммунизм маданияти инсониятнинг маънавий ривожланишидаги янги. юқори босқичдир.

Ғ. НАЖИМОВ,
фалсафа фанлари кандидати.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

ЧИМЁН ЭТАКЛАРИДА

Ҳар шанба ва якшанба Чимён дам олувчилар ҳамда чанғи мухлислари билан гавжум бўлади. Бу ерга Тошкент, Янгийўл, Оққўрғон, Чимкент шаҳарларидан, кўпгина районлардан кишилар келишади. Тоза ҳавода дам олиб, ҳордиқ чиқариб қайтишади. «Чирчиксельмаш» спортчилари индустриаль техникуми, трансформатор заводи, электрохимия комбинати ишчи ва хизматчилари Чимённинг доимий меҳмонлари бўлади. Улар дам олиш кунларини мазмунли ўтказиб, янги куч, янги ғайрат билан ишга келишади.

В. ШУШЕВСКИЙ.

ХОНАДОНЛАРГА «ЗАНГОРИ ОЛОВ»

Ўтган юбилей йилида Оҳангарон шаҳар газлаштириш конторасн коллективи 1300 хонадонга «зангори олов» киритишни белгилаган эди. Бу кўрсаткич анча ошириб бажарилди. Кончилар шаҳрининг 1500 га яқин хонадони газ билан таъмин этилди.

Газ ўтказувчилар беш йилликнинг учинчи йилида ҳам мингдан ортиқ хонадонга «зангори олов» олиб келиш ниятидалар.

А. КЎКИЕВ.

ЭЛ ХИЗМАТИДА

Ҳар касбнинг ўз гашти бор. Хурсандали ака Маткомилов ҳам сартарошлик касби билан фахрланади. У мана ўн беш йилдирки, 2-«Далварзин» совхозида меҳнат қилиб, ҳурмат топиб келяпти. Ҳ. Маткомилов бир неча шогирд ҳам етиштирди.

Район маиший хизмат кўрсатиш комбинатида Х. Маткомиловнинг номини фахр билан тилга олишади.

Т. УСМОНОВ.

ЖАНГОВАР ЙЎЛЛАРДАН

Яқинда Чирчиқ шаҳридаги трансформатор заводининг ишчилари уч кунлик экскурсия уюштириб, босмачиларга қарши жанг қилинган жойларни бориб кўрдилар. Улар Бурчмулла, Боғистон ва Нанайда бўлиб тарихий жойларни томоша қилишди.

Айниқса Нанай қишлоғида босмачиларга қарши урушда Қизил аскарлар билан бир сафда туриб қаҳрамонларча курашган Аҳмад Саидаҳмедовнинг ҳикоясини қизиқиш билан эшитишди. У Қизил Аскарлар махаллий аҳоли билан ҳамкорликда Нанай, Боғистон, Қорабулоқда ҳамда Псксм дарёси бўйида босмачиларни қандай қилиб тор-мор келтиришганини сўзлаб берди.

М. МИРСУЛТОНОВ.

ЯНГИ НОН ЗАВОДИ

Шу кунларда республикамизда энг йирик бўлган нон заводи қурилиши бошлаб юборилди. Янги завод нон пиширадиган энг янги асбоб-ускуналар билан жиҳозланади. Куйбишев район территориясида қурилиб, ишга тушириладиган бу улкан иншоот уч гектар ерни эгаллайди. Ҳар куни бу бўлажак янги корхонадан шаҳар меҳнаткашлари учун 140 тоннагача мазали нон етказиб берилади.

Янги завод лойиҳасида бу ерда меҳнат қиладиган ишчиларга катта қулайликлар яратиш кўзда тутилган. Келтирилган унни сақлаш учун алоҳида омборхоналар ҳам бўлади. Бундан ташқари, пиширилган нонларни ташиш ва тушириш ишлари ҳам механизация ёрдамида бажарилади.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ленин мукофотининг лауреати, республикамизнинг машҳур механизатори, Янгийўл районидаги Киров номли колхознинг участка бошлиғи Турсуной Охунова ўзининг болалари—Муҳаббат, Марҳамат, Қаҳрамон ва Жаҳонгирлар билан.

И. Глауберзон фотоси.

ЮЗТА СОВЕТ КИНОСИНИНГ БИРИ

Мамлакатимизда кейинги 2—3 йил ичида кўпгина бадиий фильмлар яратилди. Экранларга чиқарилган бу асарларнинг аксарияти ўзига шонли йўл топди.

«Ўзбекфильм» киностудияси маҳсулоти бўлган «Осиё устида бўрон» номли бадиий фильмнинг овозаси ҳам кенг тарқалди. Фильм томошабинларда катта қизиқиш уйғотади. Унинг постановкачиси СССР халқ артисти К. Ёрматов шу асари учун муносиб тақдирланди.

Қувончлиси яна шундаки, мазкур фильм совет киносининг энг яхши намуналаридан бири сифатида юқори баҳо олди. Буни таниқли кинотанқидчи Д. Писаревский ўзининг «Юзта совет киноси» номли китобида ҳам алоҳида таъкидлаб ўтди.

Мазкур китоб Москвадаги «Искусство» нашриёти томонидан яқинда босилиб чиқди. Автор кейинги йилларда экранларга чиқарилган дурдона фильмлар қаторида «Осиё устида бўрон» асарини ҳам таҳлил қилиб берган. Китобда фильмдаги айрим кадрлар ҳам илова қилинган.

ТЕЛЕФИЛЬМ РЕЖАЛАРИ

«Телефильм» студиясининг ташкил топганига эндигина бир йил бўлди. Шу қисқа давр мобайнида студиянинг ижодий коллективи бир қатор халққа манзур асарлар яратиб, томошабинларга тақдим этди.

Ижодкорлар бу йил 30 та илмий-оммавий ва хроникал-ҳужжатли фильмлар ҳамда бешта қисқаметражли бадиий фильм яратишни планлаштирганлар. Тўламетражли ҳужжатли фильм СССР халқ артисти Шукур Бурхоновнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилади. Совет Армиясининг 50 йиллигига бағишланган «Оқ йўл» фильми эса томошабинларни В. И. Ленин номли Тошкент умумий ҳарбий олий командирлик билим юрти босиб ўтган йўл билан таништиради.

Ҳ. Иброҳимов скульптор Қосим Мирзараҳимов ҳақида «Сени севаман, ҳаёт» фильмини яратаяпти. Унда минг азобни енгиб, ўз мақсадига эришган моҳир санъаткор ҳаёти тўлақонлича ўз аксини топган. Бундан ташқари, композиторлар Икром Акбаров, Юнус Ражабий ижоди ҳақида ҳам фильмлар яратиш планлаштирилган.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
(3-канал)

Рус тилида: 17.55—Эшиттиришлар программаси, 18.00—Телеянгиликлар, 18.15—Балиқчи мушук (болалар учун мультфильм), 18.25—Совет Қуролли Кучларининг 50 йиллиги олдидан. Комиссар қиссаси (телевизион бадиий фильм). 19.30 — Эшиттиришлар программаси.

Ўзбек тилида: 19.35—Телеянгиликлар, 19.55—«Гулистон» журнали саҳифаларидан, 20.20—Совет Қуролли Кучларининг 50 йиллиги олдидан. Балтика осмони (бадиий фильмнинг биринчи серияси), 21.45—Техника прогресси — муваффақият гаровидир, 22.00—А. Навоий туғилган куннинг 525 йиллиги олдидан. Навоий назми тароналари.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
(5-канал)

Ўзбек тилида: 18.00—Ўқув эшиттиришлари программаси. Физика (мактаб ўқувчилари учун), 19.00—Чизма геометрия (студентлар учун)

20.00 дан—Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
(9-канал)

17.00 дан—Олмаота кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 19.30—Эшиттиришлар программаси, 19.35—Тошкент янгиликлари, 19.45—Рассомлар ҳақида (болалар учун), 20.05—Беш йиллик муддатидан илгари.

Рус тилида: 20.25—Давлат Академик Катта театр артистлари ижросида опералардан саҳналар, 21.25—Тошкент янгиликлари, 21.35 Дифтерия ва унга қарши кураш (врач маслаҳати), 21.55—Волочаевск кунлари (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА—8/II да Тўй кунида, 9/II да Зулматдан зиё.

ҲАМЗА НОМЛИ, АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—8/II да Қотил 9/II да Мудҳиш айбнома.

КИНО

«Сатурн»нинг ҳалокати (1 ва 2-серия) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ЧАЙКА», НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Уруш ва тинчлик (3 ва 4-серия)—САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 12, 5 ва кеч 8 да).

Жаннатдан қувилганлар (кундуз соат 12, кеч 8 ва 9-40 минутда),

Бу телба дунё (кундуз соат 2 ва 5 да)—«МОСКВА».

Питкиннинг касалхонадаги саргузашти—«КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

«ҚУВНОҚ АРЕНА» КОЛЛЕКТИВИ артистларининг Виктор ВЛАДИМИРОВ раҳбарлигидаги ГАСТРОЛЛАРИ

Жаҳон энг чемпиони, хизмат кўрсатган спорт мастери ГРИГОРИЙ НОВАК ўз ўғиллари билан кучли атракцион томошалари намойиш қилади.

Томошалар кеч соат 7 яримда бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

БИРЛАШГАН НАШРИЁТГА

ротацион печатниклар, ёрдамчи печатниклар, стереотипёрлар, зарядчилар, электромонтёрлар, техника назорати бўлимининг контролерлари, шогирдлар, ёрдамчи ишчилар, уборщицалар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, кадрлар бўлими.

ОЛМАЛИҚ ШАҲРИДА

25—26 февралда ЎЗБЕКИСТОН ССР 1-ЧИҚАРИЛИШ ПУЛ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИНИНГ ютуқлар тиражи ўтказилади.

Умумий суммаси 877500 сўмлик 542500 буюм ва пул ютуқлари ўйналади, шу жумладан: 5 «Волга», 10 «Москвич-408», 5 «Запорожец» автомашиналари, 20 «М-63» ва «Иж-Платена» мотоцикллари, пианиналар, «ЗИЛ-Москва», «Днепр», «Саратов-2» холодильниклари, «Огонёк», «Рубин-102» телевизорлари, радиолалар, магнитафонлар, мотовелосипедлар, кир ювиш машиналари, гиламлар ва шу каби кўпгина қимматли буюмлар ҳамда пул ютуқлари.

ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИНИ СОТИБ ОЛИНГИЗ!

ҲАЁТ ЖАЗОСИ

Тожимамат отани танийолмай қолдим. Озиб кетибди. Доим қомати адл юрадиган одам букчайиб қолибди. Уни қачон кўрсам чўққи соқоли чиройли қайчиланган бўларди. Бу гал юз-кўзини тутиб ётарди. Узоқ тикилиб турганимни кўриб, «ҳа, Каримжон, аҳволларингиз яхшими, мени...» Тавба, овози ҳам ўзгарибди. Бориб кўришдим. Ҳол-аҳвол сўраша туриб, уёқ-буёғига разм солдим шекилли, бир тарзи либосларига ишора қилиб, «олло-таоло пешанамизга битганини кўраверарканмиз», деди маюс оҳангда.

— Йўлингиз бўлсин?

— Шундай...

— Машиналарингиз бориди, чоғи...

У, шу гапни кутиб турган эканми, йиғлаб юборди. Харчанд овутмоқчи бўламан, қани ўпкасини босиб олса. Чеккароққа олиб чиқдим. Кранни босиб турдим, юзларини ювди. Илгариги мағрур қаровчан кўзлари қизариб, ўйчан боқарди менга.

Ҳалиги автобус кетиб қолибди. Иккинчисининг келишини кутиб гаплашиб қолдик.

— Эй, Каримжон, ўғлим, Холмаматдан ажралиб қолдим...

— Йўғей, соппа-соғ, бақувват йигит эди-ю...

— Йўқ, ундан тириклайин ажралдим...

Қамалиб қолган экан у. Мен отанинг ҳозирги аҳволини кўриб ачинсам ҳам, лекин уларнинг икки-уч йил бурунги оёқ олишларини эслаб, кўнглимдаги ачиниш сусайгандек бўлди. Аммо буни отага сездирмадим.

Холмамат Тожимамат отанинг ягона ўғли. Ота илгари ўғли ҳақида гап кетганда, «битта бўлса ҳам ўнтанинг ўрнини босадиган чиқди, барака топкур Тузукроқ ўқитолмадим, деб койиниб юрардим, йўқ, илми унчалик бўлмаса ҳам пултопар бизнинг ўғлимиз...» дерди керилиб. У шу гапларни айтатуриб, бизни қойиб кетарди.

— Ўнбеш йил ўқиб, юз эллик сўмлик ойликка ишлаб юрибсан, Холмаматга айтайми, ёнига олсинми...

Ҳозир шу гапни эслата кўрсам, мўйсафид ер парчин бўлишини ўйлаб индамадим. У бир гапни бошлашдан олдин чуқур уҳ тортар, гапирганда овози маюс, титраб чиқарди.

— Бу бандаси пешонасига ёзилганидан ортиғини кўролмасакан, шунақа бўлишини билганимда...

— Ҳа, энди...

Сал қолди, айтиб юборишимга. Бундан уч йил бурун участкамнинг ками-кўстига пулим етмай, юрагим сиқилганини кўрган бечора онам раҳмлари келди шекилли, «Каримжонгинам, ўйчи ўйига етгунча, таваккалчи манзилга етган экан. Тожимамат амакингни олдига бор, беш-тўрт юз сўм сўра йўқ демайди. Ўғли оғайнинг, эски қўшничилик ҳурмати деяберибхеч қўймадилар. Бордим. Тожимамат ота ҳовлидаги сўрида оқ парёстиққа кўмилиб, ёнбошлаб ётардилар. Ҳовлида мени кўриб, қаддиларини сал кўтариб, «ҳа, кел, тинчликми», дедилар. Ғалати бўлиб кетдим. Сўрининг чеккасига бориб чўққайдим. Шу пайт ичкари уйдан хотинлари чиқиб қолди, «Ия, Бусоранинг ўғлими» дедилар. Бу гапни мендан сўрадими, эриданми, билиб бўлмасди. Шундай бўлса ҳам «ойимлар салом айтиб юбордилар» дедим ўрнимдан қўзғалиб. Кампир бу гапимга парво қилмай «ҳой отаси, Холмаматнинг хўжайини анави эркасига иминена қилаётган экан, ўша ёққа кетаяпман» деди.

Кампир олган совғасини бирма-бир санади. Эркатойга бош-оёқ сарпо, «Волга» ўйинчоқ машина олибди. Буни Тожимамат ота эшитиб бўлиб, ҳамёнини кавлади ва иккита йигирма беш сўмлик узатиб:

— Ма, мана буни ол, эркатойнинг икки чеккасига қистириб қўй,—деди.

Кампир ҳаворанг «Волга»га ўтириб, хўжайининикига жўнаб кетди. Ўзимиз ёлғиз қолдик. Аста гап бошладим:

— Амаки, участкамга беш-ўн сўм зарур бўлиб қолган эди, сизларни яқин тортиб келувдим...

— Ҳа, энди, ойликхўрга участка қилиш анча қийин...

Унинг бу гапидан «кўнгли юмшади, шекилли, ҳайрият» деб турганимда авзойи бузилди.

— Сен ўша вақтда менинг сўзимга кирмадинг, мана ҳозир бир базанинг калити қўлингда бўларди. Битта базанинг даромади мана бизнинг чўмичимизни ҳам, қозонимизни ҳам мойга тўлдиряпти...

Тожимамат ота садафдона тасбеҳини ўгиришда давом этди. Кўзлари сархуш аста юмулди. Ўртага шунақа бир нохуш жимлик чўкдики, юрагим тарс ёрилгудек бўлиб кетди. Ўрнимдан аста қўзғалдим, пастга тушиб кетишга ҳозирланган эдим, кўча эшикка машина келиб тўхтади. Ҳовлига алмай-алжой сўзлаб, Холмамат кириб келди. Отасига чайқалиб туриб, салом берди.

— Мана шу ишингиз ёқмайдида, бойвачча,—деди Тожимамат ота сўридан тушиб келаркан.

— Оғайнилар сира қўйишмади, ҳа, ҳа... Дада, машинадаги нарсани олиб қўйинг...

— Балли ўғлим, хўп бўлади, қани, сўрига чиқингчи, ҳой, Каримжон, акангни ёнбошига кирсангчи.

Бешиктерват бўлиб турган «акамлар» менинг номимни эшитиб, «ялт» этиб қарадилар. Чамаси гул панасида мени пайқамаган эканлар, шекилли.

Мўйсафиднинг сўзи ўлмасин, деб унга яқинлашдим. Кўришмоқ учун қўлимни чўздим. Холмамат қучоқ очиб мен томон келарди.

— Дўстим, Каримжон, бормисан оламда...

Қўлтиқлашиб келиб, сўрига чиқдик. Холмамат ҳамон менга илтифот кўрсатишга уринарди. Чол бўлса шофер билан оғир бир юкни подвал томон сургаб боришарди.

Чол қўлларини ювди, сўрига келиб, ўз жойига ўтирди. Қўл очиб ўғлини дуо қилди. Кейин менга юзланиб;

— Сенлар чала мулла, деб ерга урган бизнинг Холмамат мана шунақа чиққан, иш қилиб ҳар куни қуруқ келмайди. Молини кўчага олиб чиқиш қаёқда дейсан, харидорларнинг ўзи келиб олиб кетишади...

Тожимамат ота анчадан кейин мен келишим боиси ҳақида гап очди. Унинг бу ҳақдаги гапини ўғли кўзларини юмиб туриб тингларди. Охири:

— Ия, инженер оғайни камхарж бўлиб қолган экан, мен қараб турармидим. Қанча керак, оғайни...—деди.

ТАРБИЯ МАВЗУИДА

Кўнглим алланечук бўлиб кетди. Индамай ўрнимдан турдим. Ота-боланинг ҳай-ҳайига ҳам қарамай шитоб билан кўчага отилдим.

— Ҳе, ўша сендақа бойваччаларни...

Тожимамат ота ўз ташвиши билан, мен ўтган воқеаларни эслаб, анча вақтгача жим ўтириб қолдик. Ҳозир ҳам шу зайлда баримни қоқиб ўрнимдан туриб кетгим келди-ю, аммо чолнинг оқ соқоли ҳурмати, шаҳдимдан қайтдим. Унинг ўрнига:

— Холмамат қамалиб қолди, денг,—дедим.

Унинг ўпкаси тўлиб, бош ирғади. Шу пайт автобус келиб тўхтади. Иккита билет олдим. Тожимамат отанинг қўлтиғидан олиб, машинага чиқардим. Анча жойгача индамай бордик. Бир маҳал ота мен томон энгашиб:

— Каримжон болам, ошна-мошнанг йўқми, ёрдам берадиган,—деб қолди пичирлаб.

— Бир ўйлаб кўриш керак,—дедим дабдурустдан шарт кесмай.

— Илоҳим, барака топ ўғлим,—давом этди чол,—ҳа, дарвоқе, пул-мул керак бўладиган бўлса, қатиқ тўкилса юқи қолади, деган гап бор-у...

Оббо тулкией, бояги йиғилар шунчаки экан-да, ўғли жиноятнинг каттасини қилиб қўйибди-ю пул билан тўғрилаб кетмоқчи-я. Сен айтган йўгон толлар кесилиб кетган Тожимамат бойвачча!

Мана энди гапни бир бошдан айтиб берай.

Бизнинг илгариги маҳалламизда Тожимамат деган қўшнимиз бўлган. Унинг Холмамат исмли ўғли мен билан тенгдош эди. Биринчидан ўнинчигача у билан бирга ўқиганмиз. Менинг дадам заводда қуювчи бўлиб ишлаганлар. Холмаматнинг дадаси қаерда ишлаган, касби-кори нима, ҳалигача билмайман. Бир-икки марта дадам раҳматликдан шу ҳақда сўраганимда «нима ишинг бор ўғлим, мен ҳам билмайман, унинг юмуши қанақалигини, аллақаерда қоровулмиш» деб ғалати жавоб берган эдилар. Шу-шу мен бу ҳақда ҳеч кимдан, ҳатто ўғли Холмаматдан ҳам сўрамаганман.

Ўрта мактабда ўқиб юрган вақтларимда синфдошларим мени кўпинча ҳар хил воқеалар билан табриклашарди. Бир дадамларнинг газетада чиққан суратларини кўрсатишса, бошқа вақтда орден ёки медаль олганлар рўйхатида фамилиялари тагига қизил қалам билан чизиб кўрсатишарди.

Албатта бу билан мен фахрланардим. Мақтанишмас-у дадамлар байрамларда ҳамма орден ва медалларини тақиб чиққудек бўлсалар биз болалар уёқда турсин, тенгқурлари ҳам гузарда тўхтатишиб томоша қилишарди. Шунақа пайтда баъзан сезиб қолардим. Тожимамат кўпчиликдан чеккароқда туриб, дадамга ғалати назар билан қарарди. Ўғли Холмамат бўлса болалар мени табриклашганда кўнгил учун бирор илиқ сўз ҳам айтмасди.

Мен институтнинг учинчи курсида ўқиётганимда Холмамат уйланди. У ўша вақтда аллақайси базада омборчи бўлиб ишларкан. Тўй ҳам чакана бўлмади. Ароқ, коньяк бўлиб, юз элликта бутилка бўшатишибди. Ўша йили биз дадамларнинг заводи томонидан берилган участкага кўчиб кетдик. Икки йилдан кейин дадам вафот этдилар. Участкани иккита укамга қолдириб, ўзим бошқа ёққа кўчдим. Институтни тугатиб, дадам ўттиз йил ишлаган заводга инженер бўлиб бордим. Устамизнинг ўғли, деб ҳамма мени ҳурмат қиларди.

Шу кезларда Холмамат билан ҳар хил сабаб билан учрашиб турардим. У бир кун менга:

— Участкага тунука керак эмасми, — деди.

— Йўқ, устини ёпганман, поллик тахта зарур, — дедим.

— Тахта кейинроқ бўлади, мен сенга икки мингта тунука юбораман, сув қилиб бермайсанми, — деди.

Юрагим орқамга тортиб кетди. Бирда-иккида бунақа иш қилмаган одамга ваҳима бўлиб туюларкан.

— Ҳали шу юрак билан инженерман деб юрибсанми, — деди у қўл силтаб, — юр, жиччадан тортишамиз...

Ичишдик. Холмат роса вайсади. — Базамизда нимадан тортиб, машинагача бор. Ҳар куни уйга қуруқ бормайман. Дадамлар қайси куни «ўғлим, сал эви билан бўлсин, яна ataладан суяк чиқиб қолмасин», девдилар, «аччиқни аччиқ кесади, сезиб қолишса ўзидан келган пул ҳар қандай занжирни ҳам эритиб юборади», дедим. Боплабманми, оғайни, ҳа, шунақа. Қани, ол, ичамиз...

— Шунақами, тунукани эплолмайсанми, бўлмаса элликта жемпер обориб ташлайми.

— Ҳей, нима деяпсан ўзи...

Кўзим олди қоронғилашиб, ўрнимдан туриб кетдим. Холмамат анча жойгача «ҳой-ҳойлаб» келди. Тўхтамадим.

Уйга келиб ўйладим. Тегишли жойга бориб айтаман. Йўқ, бу фикримдан қайтдим. Қанақа исботлайман унинг айтган гапларини. Агар бориб, унинг шартларига кўнсам ишонмайди, шубҳаланади.

Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам билинади, деганлари рост экан. Мана, қўлга тушибди, қамалибди. Машинаси, мол-мулки мусодара қилинибди. Жуда боплашибди...

Тожимамат ота йўлда тушиб қолди. Автобус юриб кетгунча деразадан қараб турдим. У узоқ ётган бемордек битта-битта одим ташлаб борарди.

Ҳа, бу ҳам кам, кўпчилик мулкига кўз олайтиришнинг жазоси шунақа бўлади, — кўнглимдан ўтказдим. Фарзандни эгри қўл қилиб ўстирган ота оқибатда ерга қарайди.

Машина юриб кетди. Менинг тикилиб турганимни ёнимдаги одам кузатаётган экан.

— Сиз у чолни танийсизми, — деб сўраб қолди.

Айтиб бердим. У ҳам танир экан, ўғлининг қўлида ташикачи бўлиб ишлаган экан. Эҳ-е, унинг гапига қулоқ солсангиз.

— Базани ўзлариники қилиб олишганди. Ҳамманинг оғзини сувабаб юборган экан-да, деб юрардик, йўқ, ҳақиқат бор экан, охири шарманда бўлишди, Бу унинг учун ҳаёт жазоси. — У одам мен томон энгашиб сўзларди. — Ҳали унинг шериклари бор, шулар ҳам ушланса...

Янги танишим икки остановкадан кейин тушиб кетди. Хайрлашаётиб:

— Кечирасиз, у сизга қариндош-уриндош эмасмиди. — деди ҳижолатомуз.

— Йўқ, йўқ, — дедим. Ҳа, дейишга хазар қилиб...

С. МАҲКАМОВ.

ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ

Шаҳримиздаги Свердлов номли концерт залида Ленинградлик ёшлар эстрадаси ўз гостролларининг муваффақиятли якунламоқда. Сиз юқоридаги суратда 1967 йил жаҳон фестивалининг лауреати қўшиқчи А. Королевни, чапдаги суратда А. Фогель ва Г. Храмовани ўнгдаги суратда В. Говрилов ва В. Боровковни кўриб турибсиз.

Н. Меломед чизган расм.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

ТОШБАҚА ЖАНУБГА ҚОЧДИ

Археологияга доир ноёб нарсаларнинг кўпи экскаватор чўмичи туфайли топилганлиги маълум. Архангельск механизаторлари Красноборск қишлоғининг чеккасида тошга айланган тошбақани ҳам асосан мана шу асбоб ёрдамида топдилар.

Водопровод учун траншея қазилаётган вақтда ер тагидан мана шу тошбақа топилиб қолди.

Шимолда тошбақа бўлмаслиги маълум, шунинг учун ҳам ажойиб нарсани дарров қурилиш конторасига олиб келишди. Бинокорлар контора ичида исиниб турган пайтда улар қадимий муз давридан олдинги жониворлар оламининг намояндаси деб ўйлаган бу тошбақа ҳаракатга келиб қолди ва оёқларини, бошларини чиқариб қимирлай бошлади.

Баъзилар бу тошбақани динозаврлар даврида ухлаб қолган ва ёши бир неча юз минг йилга етган, деб ўзларининг гумонларини айтишди. Баъзилар эса, шунча кўп йил ухлаб тирилиб қолган бу ажойиб тошбақа тўғрисида дарров Архангельск олимларига хабар юбориш керак, деб таклиф қилишди. Аммо, шу воқеа рўй берган жойга Архангельскдан келиб қолган Н. И. Суетин бу гумон ва фаразларнинг ҳаммасига чек қўйди. Ўтган ёзда у, Москвага борганида у ердаги зоомагазиндан тошбақа сотиб олиб, уни болаларига келтириб берган экан ва тошбақага Машка деб ном қўйган экан. Сентябрь ойида Машка йўқолиб қолган экан. Тўрт ой ичида тошбақа ўзининг уйидан анча олисга кетиб қолибди ва совуқдан қочиб бир ярим метр ерга ўйиб кириб, қиш уйқусига кетибди.

Аммо, аниғини айтганда бу тошбақа уйдан қочгани йўқ, балки уйига қочган деса бўлади. Шуниси қизиқки, у босиб ўтган йўл жанубга томон чўзилган тўғри чизиқни ташкил қилганлиги маълум бўлди.

Ю. САДОВОЙ.

ТИШИГА ЯРАША ХАРАКТЕРИ

Тинч океан балиқ хўжалиги ва океанография институтига океанларда яшайдиган иккита жуда катта жониворнинг косатка ва тумшуқбурун деб аталган жониворларнинг скелети келтирилди. Бу скелетларни «Узоқ Шарқ» кит овлаш базасининг ходимлари олимларнинг илтимосига биноан топиб беришди.

Косаткани кўпинча денгиз йўлбарси деб ҳам атайдилар. У тюленларга ҳужум қилиш билангина қаноатланмай, катта китлар билан ҳам ботиниб жанг қилаберади. Уни кўрган кишиларнинг айтишига қараганда косатка тарғил кит сингари жуда катта наҳангларнинг танасидан парча-парча гўштларни юлиб олаберар экан. «Йўлбарс» скелетини кўрсангиз бу гапларга ишониш мумкин. Бу йиртқич жониворнинг бамисоли ханжарга ўхшаш 56 та тиши бор.

Тумшуқбурун ҳам тишдор кит ҳисобланади. Лекин унинг тишлари унчалик кўп эмас, фақат иккита. Шу иккита тиш ҳам кўпинча унинг жағига ботиб кетиб, унчалик кўринмайди. Тумшуқбурун осойишта маҳлуқ. У асосан денгиз моллюскаларикалмарамларни бутун-бутун ютиб тирикчилик қилади.

Бу 10 метрли китларнинг скелетлари «йиғиштирилиб» жой-жойига қўйилганидан кейин Владивостокдаги ихтиология музейида намойиш қилинади.

М. РИБАКОВ, (ТАСС мухбирлари).

ИШЧИ-МУХБИРЛАР УНИВЕРСИТЕТИ ТИНГЛОВЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Шу йил 9 февраль, жума куни кеч соат 6 да ишчи-мухбирлар университетининг навбатдаги машғулоти бўлади. Машғулот Бирлашган нашриёт биносида (Правда Востока кўчаси 26-уй, 4-қават, 124-хонада) ўтказилади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В35212, Редактор ўринбосарлари — В35885, В31232, Масъул секретарь—В34808, Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936, Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786, Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — В35811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048, Эълонлар бўлими — В38142, Коммутатор—В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 02209. ИНДЕКС — 64697. № Б — 1795.